VIRKSOMHET PLAN MILJØ OG TEKNIKK
Telefon: 69 19 90 00 Fax: 69004830
e-post: post@aremark.kommune.no
1798 AREMARK

MØTEINNKALLING

Plan- og utviklingsutvalget innkalles til møte på Rådhuset

Torsdag 23.01.2014 kl. 19:00

Vararepresentanter møter kun ved spesiell innkalling.

SAKSLISTE:

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA FORRIGE MØTE

Sak nr.	Tittel
1/14	**SØKNAD OM TILTAK FOR NYE REVEBÅSER. GNR 67 BNR 3 - DAGRØD.**
2/14	**KLAGE PÅ VEDTAK I PUV 14.11.2013, SAK 34/13. ENDRET VEDTAK FOR TILBYGG AV INNGLASSET MELLOMGANG PÅ FRITIDSBOLIG. GNR 32 BNR 15 - MO HYTTEFELT.**
3/14	**REGULERINGSPLAN - TORGETMOSEN/STRØMSMOSEN**

GRUNNGITTE SPØRSMÅL ETTER § 20 I REGLEMENT FOR UTVALG.

Aremark,
Jacob Natvig Skolleborg
(sign.)

MØTE I PLAN- OG UTVIKLINGSUTVALGET DEN 23.01.2014

DELEGERTE VEDTAK

13/1587 03.12.2013 DS 64/13 VPMT/OTE GNR 15/2
DELING/REKVISISJON AV OPPMÅLINGSFORRETNING
GNR. 15 BNR. 2 MOSVIKEN

SØKNAD OM TILTAK FOR NYE REVEBÅSER. GNR 67 BNR 3 - DAGRØD.

Styre/råd/utvalg	Arkivsak nr.	Arkiv
Plan- og utviklingsutvalget	12/181	//

Sektor: VIRKSOMHET PLAN MILJØ OG TEKNIKK

Saksbehandler: FLI

Sak nr.:	Utvalg	Møtedato
3/13	Plan- og utviklingsutvalget	28.02.2013
28/13	Plan- og utviklingsutvalget	17.10.2013
1/14	Plan- og utviklingsutvalget	23.01.2014

Innstilling:

1. Det tillates ikke oppført de omsøkte 10 reveskur på gnr 67 bnr 3 – Dagrød, det totale omfanget av pelsdyrfarmen anses ikke å være innenfor LNF formålet (landbruk-, natur- og frilufts sone).
2. Det tillates inntil 5 reveskur totalt, som oppført høsten 2013, dvs 3 i tillegg til de 2 det foreligger tillatelse for. Lengden kan maks være 55 m.
3. Dette under forutsetning at det er sikret tilstrekkelig spredeareal, som er godkjent av kommunen. Det tillates ikke spredeareal på gnr 23 bnr 1 ihht til skriv datert 27.11.2013. Det må innen 15 mars 2014 sendes inn dokumentasjon på nytt spredeareal ett annet egnet sted.
4. Utvidelser utover 5 reveskur er ikke tillatt. Det er mulig å søke om dispensasjon fra LNF formålet (landbruk,- natur- og frilufts sone) for ytterligere utvidelser utover dette, men det vises til plan- og bygningslovens § 19 for hva som må foreligge for dispensasjon. Søknad om dispensasjon vil bli sendt på høring.
5. Det må foreligge godkjent søknad om tiltak av kommunen i administrativt vedtak før utvidelser av revefarmen er endelig godkjent.
6. Det må meldes inn til mattilsynet om utvidelser av reveskur av tiltakshaver/eier, som selv må sørge for å etterfølge deres pålegg og alle lover og forskrifter vedr pelsdyrhold og gjødsel fra husdyr.
7. Tiltakshaver ilegges ett overtredelsesgebyr på kr 50.000,-.

Plan- og utviklingsutvalget behandlet saken den 17.10.2013, sak nr. 28/13

Behandling i utvalget:

Votering: Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak 1/14

Vedtak:

1. Det tillates ikke oppført nye reveskur utover de det foreligger tillatelse til på gnr 67 bnr 3 – Dagrød, jfr vedtak i bygningsrådet sak 3 og 45 i 1987, og teknisk hovedutvalg 01.04.1996 sak 28/96. Dette ihht til tidligere pålegg dat 23.01.2013, ref PUV 3/13. Avslaget gis med hjemmel i LNF formålet, anlegget er ikke tilpasset eiendommens størrelse og drift pga manglende dokumentert spredeareal, og pga manglende dokumentasjon/kvittering av nabovarsel, tiltaket er ikke innenfor anbefalte avstander til bolighus.
2. Det vil bli gitt eget pålegg om riving av de reveskur det ikke foreligger tillatelse for dersom nødvendig dokumentasjon ikke foreligger innen 1 desember d.å. Dette gjelder nabovarsel, tillatelse fra Mattilsynet, og godkjent spredeareal på egen eller leid grunn. Ulovlig oppførte reveskur forutsettes revet innen 01.05.2014 dersom nevnte dokumentasjon ikke foreligger. Det vil i henhold til kommunens delegeringsreglement bli eget administrativt pålegg om dette.
3. Gjeldende forskrift om pelsdyrhold og alle pålegg fra jordbruksansvarlig i kommunen må etterfølges for godkjent pelsdyrhold på eiendommen.
4. Gjødselhåndtering og lagring av gjødsel må utføres ihht forskriftenes krav (forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav 04.07.03 nr 951).

Vedlegg:

Søknad om tiltak uten ansvarsrett 12.04.2013.
Situasjonskart 1:1000.
Bilder av reveskur.

Sammendrag:

Plan og utviklingsutvalget har tidligere avslått søknad om tiltak for utvidelse av revefarmen, bla pga manglende dokumentasjon.

Tiltakshaver har ettersendt manglende informasjon, og søknad om tiltak for tilsammen 10 reveskur fremmes for plan og utviklingsutvalget med forslag om at det godkjennes 5 skur, dvs de som var oppført høsten 2013.

Sak 1/14

Saksopplysninger:
Eiendom: Gnr 67 bnr 3 – Dagerød.
Tiltakshaver: Hans Dagrød

Tiltaket omfatter pelsdyrfarm med rev hvor det er oppført nye reveskur uten tillatelse fra kommunen. Tiltakshaver anser at dette ikke er nødvendig, men etter pålegg og ønske fra kommunen foreligger nå komplett søknad om tiltak uten ansvarsrett.

Tiltaket befinner seg på landbrukseiendom på vestsiden av Aremarksjøen.

Søknad om tiltak uten ansvarsrett omfatter til sammen 8 nye reveskur og med de to som tidligere er godkjent, kan de 10 skurene utgjøre ett bebygd areal på 3200 kvm. 7 av skurene ca 55 m lange og 4 m brede. Det er konstatert oppført 3 nye skur med revebur i tillegg til de to det foreligger tillatelse til. Antall revetisper oppgis kan økes fra 3-400 til 800 stk.

Kommuneplanens arealdel viser området som LNF sone med adgang til spredt boligbygging.

Det er tidligere den 23.01.2013 i delegert vedtak gitt pålegg om riving av de revebåser det ikke foreligger skriftlig tillatelse for, sak PUV ref. 3/13.

Plan- og utviklingsutvalget fattet i møte 17.10.2013 sak 28/13, følgende vedtak:

1. *Det tillates ikke oppført nye reveskur utover de det foreligger tillatelse til på gnr 67 bnr 3 – Dagrød, jfr vedtak i bygningsrådet sak 3 og 45 i 1987, og teknisk hovedutvalg 01.04.1996 sak 28/96. Dette ihht til tidligere pålegg dat 23.01.2013, ref PUV 3/13. Avslaget gis med hjemmel i LNF formålet, anlegget er ikke tilpasset eiendommens størrelse og drift pga manglende dokumentert spredeareal, og pga manglende dokumentasjon/kvittering av nabovarsel, tiltaket er ikke innenfor anbefalte avstander til bolighus.*
2. *Det vil bli gitt eget pålegg om riving av de reveskur det ikke foreligger tillatelse for dersom nødvendig dokumentasjon ikke foreligger innen 1 desember d.å. Dette gjelder nabovarsel, tillatelse fra Mattilsynet, og godkjent spredeareal på egen eller leid grunn. Ulovlig oppførte reveskur forutsettes revet innen 01.05.2014 dersom nevnte dokumentasjon ikke foreligger. Det vil i henhold til kommunens delegeringsreglement bli eget administrativt pålegg om dette.*
3. *Gjeldende forskrift om pelsdyrhold og alle pålegg fra jordbruksansvarlig i kommunen må etterfølges for godkjent pelsdyrhold på eiendommen.*
4. *Gjødselhåndtering og lagring av gjødsel må utføres ihht forskriftenes krav (forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav 04.07.03 nr 951).*

Det foreligger nå kvittering for nabovarsling og bekreftelse på spredeareal for husdyrgjødselen. Mattilsynet har kommet med uttalelse.

Spredeareal er skriftlig bekreftet sikret på jordene ved Fosby gnr 23 bnr 1 som eies av Tomas Glimsdal. Skriv datert 27.11.2013.

Det er varslet 3 naboer som alle samtykket på kvittering av nabovarsel. Kommunen har kontaktet noen naboer og noen er usikre på tiltaket. De ble opplyst om mulig 3 ukers klagefrist på vedtaket.

Det er tidligere godkjent oppføring av to reveskur:

Bygningsrådet i Aremark kommune vedtok i sak 3/87 og 45/87 oppføring av revefarm på eiendommen Dagrød gnr 67 bnr 3. Reveskuret var 40 x 3,4 m.

Vedtaket var at plassering og evt. utvidelser må foregå østover fra gårdens hovedbygning.

Det var forbehold om helseråd og dyrevernsnemd. Helserådet godkjent 14.05.1987 plasseringen og vedtaket.

Teknisk hovedutvalg har den 01.04.1996 i sak 28/96, godkjent fornyet byggetillatelse for oppføring av pelsdyrhus for rev på 136 kvm.

Tidligere tillatelse var fra 31.05.1989. Huset er 40 x 3,4 m. Det ble da søkt om ett reveskur i tillegg til det eksisterende.

Tiltaket befinner segpå landbrukseiendom hvor 47 daa er fulldyrket. Naboeiendommen gnr 68 bnr 1 har samme eier og denne har 119 daa fulldyrket areal. Dvs det er totalt 166 fulldyrket areal disponibelt. Det dyrkede arealet på Dagrød er registrert som økologisk areal og kan ihht jordbruksmyndighet ikke være spredeareal.

Søknaden har vært sendt på høring og Fylkesmannen i Østfold, landbruks og miljøvern-avdelingen sier i sin høringsuttalelse 17.07.2013 ref. 2013/3914 421.3 KST at de anbefaler at kommunen behandler oppføring av revebåser som dispensasjon etter plan- og bygningsloven. Omdisponering av dyrket mark skal også behandles etter jordloven.

De henviser til at anlegget må være tilpasset brukets størrelse og drift for å inngå i landbruksbegrepet.

Ved husdyrproduksjon må spredearealkravet tilfredsstilles, de sier det må være minst 128 da, og dersom det er også er andre dyr på eiendommen, må disse tas med i beregningen. Det henvises til avstandskrav hos norsk pelsdyrlag, som er på 200-300 m til bolighus/boligfelt. I denne saken er avstanden 150 m. De sier at området er fulldyrka jord av høy kvalitet, og at jordvernhensyn er nødvendig.

Både avstanden til nærliggende bolighus, anleggets størrelse, produksjon og plassering, spredeareal på eiendommen og forbruket av dyrka er moment som tilsier at denne saken bør behandles som en dispensasjonssak. Eventuell omdisponering av dyrket mark må behandles etter jordloven.

Sak 1/14

Tidligere vurdering fra jordbruksansvarlig i Aremark Ole Eide: Uttalelse til søknad om oppføring av revebåser på eiendommen Lervik, G.nr/B.nr:67/3 i Aremark

Viser til søknad om oppføring av revebåser på landbrukseiendommen Lervik, G.nr/B.nr:67/3 i Aremark kommune. Eiendommen består ihht jordregisteret fra skog og landskap av 55 daa fulldyrket jord, 4 daa innmarksbeite, 711 produktiv skog og 70 daa klassifisert som annet areal. Totalt 832 daa. I tillegg disponerer foretaket ca 760 daa leiejord, jfr søknad om produksjonstilskudd i jordbruket 2013.

Vurdering:

I LNF-område er det tillatt med bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til stedbunden næring. Når det gjelder hus til pelsdyr må anlegget være tilpasset brukets størrelse og drift for å inngå i landbruksbegrepet. Kriteriene listet i kap.2.3 i veilederen Plan-og bygningsloven og Landbruk Pluss, T 1443, er et godt utgangspunkt for kommunens vurderinger. Her listes opp kriterier bl.a knyttet til om tiltaket er tilpasset gårdens eget ressursgrunnlag, tiltakets størrelse og volum, virkninger i forhold til kulturlandskap, naboer, estetikk, støy, forurensning, utelagring og andre visuelle forhold.

Ved husdyrproduksjon må spredearealkravet tilfredsstilles. Søker opplyser at det etter en eventuell utbygging vil være totalt 800 revetisper i anlegget. Det går 25 revetisper pr. gjødseldyrenhet (GDE) og det er krav om minst 4 daa spredeareal pr.GDA, må spredearealet til anlegget være minst 128 daa. Søker driver også med andre husdyr, men når man tar antall daa leiejord i betraktning, er det rimelig å anta at søker har nok spredeareal til å drive med hold av pelsdyr i tillegg. Alternativt må søker inngå avtaler med andre brukere om spredning av gjødsel. Søker er gitt anledning i brev av 19.07.13, til å komme med en tilbakemelding til kommunen på hvordan det er planlagt å sikre tilstrekkelig spredeareal.

Søker driver et aktivt landbruk, landbruket er i stadig utvikling med større krav til lønnsomhet. En slik utbygging vil styrke næringsgrunnlaget på bruket, i tråd med ovennevnte krav. Det er også et sterkt ønske i Aremark både politisk og administrativt, med økt fokus på landbruksbasert næringsutvikling. Tiltaket er i så måte i tråd med dette og kriteriene i Landbruk Pluss.

En utbygging som omsøkt vil beslaglegge ca 5 daa fulldyrket jord. I følge jordressurskartet til skog og landskap er dette areal som er av mindre god kvalitet.

Konklusjon:
Det anbefales at det gis samtykke til omdisponering av ca 5 daa fulldyrket mark til bygging av driftsbygning for hold av pelsdyr, jfr jordlovens § 9. Dette begrunnes med at omdisponeringen er til formål som tilgodeser landbruket, jfr jordlovens § 1.

Ole T. EideAvdelingsleder plan og miljø

Vurdering:

Eiendommen Dagrød gnr 67 bnr 3 er relativt liten og har storfehold i tillegg til revefarmen. Fylkesmannens høringsuttalelse legges delvis til grunn, og alle de omsøkte 10 reveskur er ikke innenfor landbruksbegrepet.

Det foreligger tillatelser for to reveskur fra før, 3 nye er oppført og tiltakshaver opplyste i høst at det var behov for ytterligere ett.

De omsøkte nye reveskur befinner seg med unntak av to på østsiden av de eksisterende.

To av de nye ønskes plassert nord for de eksisterende og i vinkel. Disse 2 skurene er betydelig større, 80 m lange og 9-6 m brede.

Kommunen anser pga plassering, eiendommens størrelse og eksisterende bolighus at det kan gis tillatelse for tilsammen 5 reveskur, som er oppført høsten 2013.

Dette under forutsetning av at spredearealet for gjødselen har godkjenning av kommunen, og at Mattilsynet har godkjent driften.

Ytterligere utvidelser av pelsdyrfarmen anses ikke å være innenfor lanbruksbegrepet, dette bla ihht veileder landbruk pluss.

I forhold til størrelsen på eiendommen som også driver med storfehold, anses utvidelser av pelsdyrfarmen å være i strid med LNF formålet.

Kommuneplanen åpner for spredt boligbygging, og det er bolighus i området. Bolighuset på eiendommen er nære inntil og på naboeiendommen i nord gjenoppbygges nytt hus etter brann i 160 m avstand.

Avstand til bolighus fører bla til at det for å bygge nærmere disse enn tidligere må søkes om dispensasjon. De to nye nordre 80 m lange reveskur vil bli plassert nærmere bolighus enn tidligere. Det er til dagens reveskur 60 m til bolighuset på eiendommen og det blir 160 m til nytt bolighus på Riveødegård 66/2.

Det gjøres oppmerksom på mulighetene for å søke om dispensasjon, men det vises til bestemmelsene i plan- og bygningsloven § 19. Denne sier blant annet det ikke kan gis dispensasjon dersom hensynene bak bestemmelsene det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Kommunen bør ikke dispensere hvis en statlig eller regional myndighet har uttalt seg negativt om dispensasjonssøknaden.

Jordbruksansvarlig anser at det angitte areal for spredning av gjødsel fra reveskur, ikke er tilfredsstillende. Gnr 23 bnr 1 som eies av Tomas Glimsdal befinner seg i Fosby med mye

omkringliggende bebyggelse, dette er det mest trafikkerte området i Aremark. En samlet vurdering fører til at det ikke bør spres gjødsel fra rev eller andre pelsdyr i dette området. Det må senest innen 15.03.2014 være mottatt ny skriftlig dokumentasjon på at det er sikret spredeareal på ett annet egnet sted.

Tiltaket anses å være ett relativt alvorlig fravikelse av den søknadsplikten som plan- og bygningsloven og saksbehandlingsforskriften fastsetter. Kun bygninger med bebygd areal under 15 kvm er fritatt søknad til kommunen. Nye driftsbygninger over 1000 kvm krever søknad ihht pbl § 20.1, dvs dekket av godkjent foretak med ansvarsrett.

Konklusjon:

Det kan tillates til sammen 5 reveskur på gnr 67 bnr 3, som oppført høsten 2013.
Ytterligere utvidelser er ikke tillatt, dette evt ved en gyldig dispensasjon fra LNF formålet.

AREMARK KOMMUNE
Etat VPMT | Saksbeh. FLI
12 APR 2013
Ark.kode P 67/3
Ark.kode S 18/181
Sak.nr. 6

DIREKTORATET FOR BYGGKVALITET

Søknad om tillatelse til tiltak uten ansvarsrett

etter plan- og bygningsloven § 20-2

Søkes det om dispensasjon fra plan- og bygningsloven, forskrift eller arealplan?	☒ Ja	☐ Nei
Er det behov for tillatelse/samtykke/uttalelse fra annen myndighet?	☐ Ja	☐ Nei

Hvis ja, så oppfylles ikke vilkårene for 3 ukers saksbehandlilng, jf. pbl § 21-7 andre ledd

Nabovarsling, jf. pbl 21-3, skal være gjennomført før søknaden sendes kommunen. (Blankett 5154, 5155, 5156).

Foreligger det merknader fra naboer eller gjenboere?	☐ Ja	☐ Nei

Hvis nei på alle spørsmålene over, anses tillatelse gitt tre uker etter at fullstendig søknad er mottatt i kommunen

Opplysninger gitt i søknaden eller vedlegg til søknaden vil bli registrert i matrikkelen.

Søknaden gjelder

Eiendom/ byggested

Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Bygningsnr.	Bolignr.	Kommune
67	3					

Adresse: DAGERØD | Postnr. | Poststed

Tiltakets art

Mindre tiltak til bebygd eiendom, pbl § 20-2 bokstav a) og SAK10 § 3-1

- ☐ Tilbygg < 50 m²
- ☐ Frittliggende bygning (ikke boligformål) < 70 m²
- ☐ Skilt/reklame (SAK10 § 3-1 d)
- ☐ Antennesystem (SAK10 § 3-1 e)
- ☒ Driftsbygning i landbruket med samlet bruksareal (BRA) mindre enn 1000 m², jf. pbl § 20-2 bokstav b) og SAK10 § 3-2
- ☐ Midlertidig bygning/konstruksjon/anlegg (som ikke skal plasseres for lengre tidsrom enn 2 år)
- ☐ Bruksendring (fra tilleggsdel til hoveddel innenfor en bruksenhet)
- ☐ Riving av tiltak som nevnt i SAK10 § 3-1
- ☐ Annet:

Planlagt bruk/formål — Beskriv: Hus til pelsdyr

Arealdisponering

Planstatus mv.

Sett kryss for gjeldende plan

- ☒ Arealdel av kommuneplan
- ☐ Reguleringsplan
- ☐ Bebyggelsesplan

Navn på plan: LNF med spredd bolig bygging

Areal

BYA eksisterende	BYA nytt	Sum BYA	BRA eksisterende	BRA nytt	Sum BRA	Tomteareal

Grad av utnytting

Vis beregning av grad av utnytting. Veiledning finnes på www.be.no eller kontakt kommunen

Plassering

Plassering av tiltaket

Kan høyspent kraftlinje være i konflikt med tiltaket? Hvis ja, må avklaring med berørt rettighetshaver være dokumentert	☐ Ja	☐ Nei	Vedlegg nr. Q –
Kan vann og avløpssledninger være i konflikt med tiltaket? Hvis ja, må avklaring med berørt rettighetshaver være dokumentert	☐ Ja	☐ Nei	Vedlegg nr. Q –

Avstand

Minste avstand til nabogrense		m
Minste avstand til annen bygning		m
Minste avstand til midten av vei		m

Dette skal vises på situasjonsplanen

Krav til byggegrunn (pbl § 28-1)

Flom (TEK10 § 7-2)	Skal byggverket plasseres i flomutsatt område? ☐ Nei ☐ Ja	Vedlegg nr.
Skred (TEK10 § 7-3)	Skal byggverket plasseres i skredutsatt område? ☐ Nei ☐ Ja	Vedlegg nr.
Andre natur- og miljøforhold (pbl § 28-1)	Foreligger det vesentlig ulempe som følge av natur- og miljøforhold? ☐ Nei ☐ Ja Dersom ja, beskriv kompenserende tiltak i vedlegg	Vedlegg nr.

Tilknytning til veg og ledningsnett

Adkomst vegloven §§ 40-43 pbl § 27-4	Gir tiltaket ny/endret adkomst ☐ Ja ☐ Nei	Tomta har adkomst til følgende veg som er opparbeidet og åpen for alminnelig ferdsel: ☐ Riksveg/fylkesveg — Er avkjøringstillatelse gitt? ☐ Ja ☐ Nei ☐ Kommunal veg — Er avkjøringstillatelse gitt? ☐ Ja ☐ Nei ☐ Privat veg — Er vegrett sikret ved tinglyst erklæring? ☐ Ja ☐ Nei
Overvann	Takvann/overvann føres til: ☐ Avløpssystem ☐ Terreng	

Feltene "Vannforsyning" og "Avløp" skal kun fylles ut dersom søknaden gjelder driftsbygning i landbruket eller midlertidige tiltak

Vann-forsyning pbl §§ 27-1, 27-3	Tilknytning i forhold til tomta ☐ Offentlig vannverk ☐ Privat vannverk* * Beskriv ☐ Annen privat vannforsyning, innlagt vann* ☐ Annen privat vannforsyning, ikke innlagt vann* Dersom vanntilførsel forutsetter tilknytning til annen privat ledning eller krysser annens grunn, foreligger rettighet ved tinglyst erklæring? ☐ Ja ☐ Nei	Vedlegg nr. Q –
Avløp pbl §§ 27-2, 27-3	Tilknytning i forhold til tomta ☐ Offentlig avløpsanlegg ☐ Privat avløpsanlegg Skal det installeres vannklosett? ☐ Ja ☐ Nei Foreligger utslippstillatelse? ☐ Ja ☐ Nei Dersom avløpsanlegg forutsetter tilknytning til annen privat ledning eller krysser annens grunn, foreligger rettighet ved tinglyst erklæring? ☐ Ja ☐ Nei	Vedlegg nr. Q –

Vedlegg

Beskrivelse av vedlegg	Gruppe	Nr. fra – til	Ikke relevant
Dispensasjonssøknader/innvilget dispensasjon	B	–	☐
Kvittering for nabovarsel/Opplysninger gitt i nabovarsel/nabomerknader/kommentarer til nabomerknader	C	–	☐
Situasjonsplan/avkjøringsplan	D	–	☐
Tegninger plan, snitt, fasade (eksisterende)	E	–	☐
Tegninger plan, snitt, fasade (ny)	E	–	☐
Uttalelse/vedtak fra annen myndighet SAK10, § 6-2	I	–	☐
Andre vedlegg	Q	–	☐

Erklæring og underskrift

Tiltakshaver

Tiltakshaver forplikter seg til å gjennomføre tiltaket iht. plan- og bygningsloven (pbl), byggteknisk forskrift og gitt tillatelse.

Navn	Telefon (dagtid)	Mobiltelefon
Adresse	Postnr. / Poststed	
Dato / Underskrift 12/4-13	E-post	
Gjentas med blokkbokstaver	Eventuelt organisasjonsnr.	

Kvittering for nabovarsel

Nabovarsel kan enten sendes som rekommandert sending eller overleveres personlig mot kvittering. Ved personlig overlevering vil avkryssing gjelde som bekreftelse på at varslet er mottatt.

Eiendom/byggested

Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Adresse
67	3			Dagrød, 1798 Aremark

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester		
Gnr. 66	Bnr. 3	Festenr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn: Per Christian Næss		
Adresse: Dagrød Søndre				Adresse: A. Søndre Dagrød.		
Postnr. 1798	Poststed: Aremark			Postnr. 1798.	Poststed: Aremark.	Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel: ☐ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Dato: 9/6.013.	Sign.: Per Chr. Næss.	

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester		
Gnr. 65	Bnr. 1	Festenr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn: ASBJØRN BØYN		
Adresse: RIVE GÅRD				Adresse: BRÆKKERØDVN 42		
Postnr. 1798	Poststed: AREMARK			Postnr. 1782	Poststed: HALDEN	Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel: ☐ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Dato: 15-5-13	Sign.: [signature]	

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester		
Gnr. 66	Bnr. 2	Festenr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn: Geo Andre Aurgsux		
Adresse: Rivøgård				Adresse: Rivøgård		
Postnr. 1798	Poststed: Aremark.			Postnr.	Poststed	Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel: ☐ Varsel er mottatt ☒ Samtykker i tiltaket				Dato: 15.6-13	Sign.: [signature]	

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester		
Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn		
Adresse				Adresse		
Postnr.	Poststed			Postnr.	Poststed	Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel: ☐ Varsel er mottatt ☐ Samtykker i tiltaket				Dato	Sign.	

Nabo-/gjenboereiendom				Nabo-/gjenboereiendom eier/fester		
Gnr.	Bnr.	Festenr.	Seksjonsnr.	Eiers/festers navn		
Adresse				Adresse		
Postnr.	Poststed			Postnr.	Poststed	Poststedets reg.nr.
Personlig kvittering for mottatt varsel: ☐ Varsel er mottatt ☐ Samtykker i tiltaket				Dato	Sign.	

Det er per dags dato innlevert rekommandert sending til ovennevnte adressater.

Samlet antall sendinger: _____ Sign.

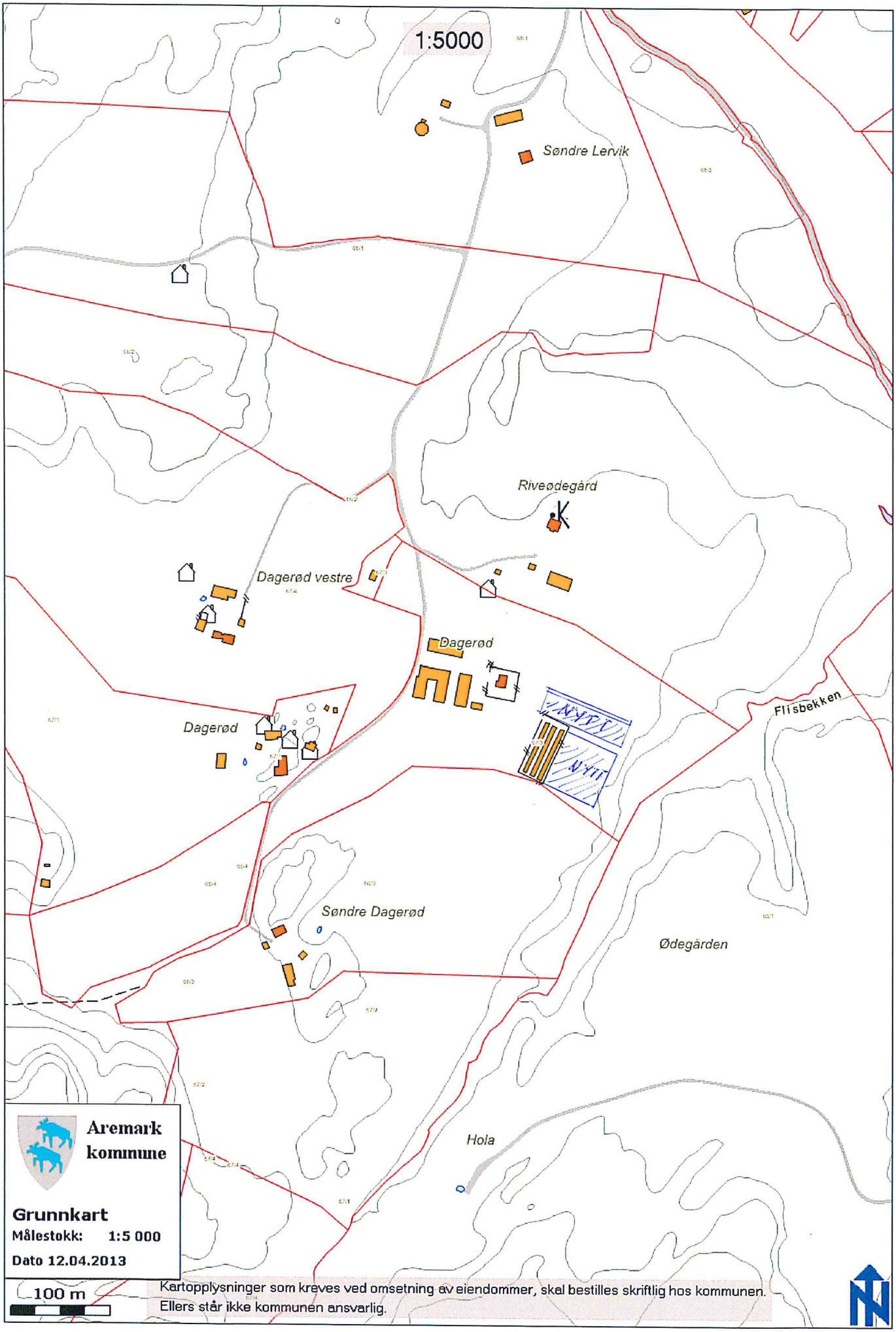
1:5000
Søndre Lervik
Riveødegård
Dagerød vestre
Dagerød
Dagerød
Flisbekken
Søndre Dagerød
Ødegården
Hola
Aremark kommune
Grunnkart
Målestokk: 1:5 000
Dato 12.04.2013
100 m
Kartopplysninger som kreves ved omsetning av eiendommer, skal bestilles skriftlig hos kommunen.
Ellers står ikke kommunen ansvarlig.

1:1000
80 M
96 M
55 M
Aremark kommune
Grunnkart
Målestokk: 1:1 000
Dato 12.04.2013
30 m
Kartopplysninger som kreves ved omsetning av eiendommer, skal bestilles skriftlig hos kommunen.
Ellers står ikke kommunen ansvarlig.

KLAGE PÅ VEDTAK I PUV 14.11.2013, SAK 34/13. ENDRET VEDTAK FOR TILBYGG AV INNGLASSET MELLOMGANG PÅ FRITIDSBOLIG. GNR 32 BNR 15 - MO HYTTEFELT.

Styre/råd/utvalg	**Arkivsak nr.**	**Arkiv**
Plan- og utviklingsutvalget	12/456	//

Sektor: VIRKSOMHET PLAN MILJØ OG TEKNIKK

Saksbehandler: FLI

Sak nr.:	**Utvalg**	**Møtedato**
21/13	Plan- og utviklingsutvalget	22.08.2013
34/13	Plan- og utviklingsutvalget	14.11.2013
2/14	Plan- og utviklingsutvalget	23.01.2014

Innstilling:

1. Klage datert 11.12.2013 på vedtak i Plan- og utviklingsutvalget den 14.11.2013 sak 34/13, tas ikke til følge.
2. Det gis dispensasjon for en fasadelengde på inntil 17 m.
3. Eksisterende mellom bygg kan beholdes, når boden rives.
4. Taket på glassmellombygget må ha samme taksteinskledning som resten av bygningen.
5. Nye tegninger av endret bygg må sendes inn og være godkjent av kommunen før ombyggingen foretas. Ny endevegg må ha en arkitektonisk god utførelse.
6. Ny bodløsning kan tillates etter søknad hvor mønelengden ikke overskrider 17 m og samlet bruksareal ikke over skrider 95 m^2.
7. For det utførte ulovlige tiltak ilegges ett overtredelsesgebyr på kr 25000,-.
8. Tiltaket må være gjennomført innen 1. september 2014.

Plan- og utviklingsutvalget behandlet saken den 22.08.2013, sak nr. 21/13

Behandling i utvalget:
Det var før møtets begynnelse befaring av ovennevnte eiendom.

Gunnar Arvesen (V) fremmet følgende forslag:
Punkt 2 i rådmannens innstilling gis følgende tillegg: "….innen 1. mai 2014."

Votering: Rådmannens innstilling med Gunnar Arvesens tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Det gis ikke dispensasjon fra tillatt fasadelengde og bruksareal i regulerings-bestemmelsene for Moe hyttefelt 2007, dette for utført tiltak hvor hytta får 21 m fasadelengde og over 107 kvm bruksareal BRA.
2. Det oppførte glassmellombygget, både tak og vegger må fjernes i sin helhet innen 1.mai 2014.

Plan- og utviklingsutvalget behandlet saken den 14.11.2013, sak nr. 34/13

Behandling i utvalget:

Gunnar Arvesen fremmet følgende forslag til endring av punkt 7 i rådmannens innstilling og nytt punkt 8:

7. For det utførte ulovlige tiltak ilegges et overtredelsesgebyr på kr. 25.000.
8. Tiltaket må være gjennomført innen 1. september 2014.

Leif Ivar Fagerhøi fremmet følgende forslag:
Plan og utviklingsutvalgets vedtak av 22.8.2013 om riving av ulovlig oppført tilbygg opprettholdes.

For det ulovlig utførte tiltaket ilegges et overtredelsesgebyr stort kr. 25.000.

Votering:
Det ble votert alternativt mellom rådmannens innstilling med endringsforslag fra representanten Gunnar Arvesen og forslaget fra representanten Leif Ivar Fagerhøi.

Rådmannens innstilling med Gunnar Arvesens endringsforslag ble vedtatt med 5 stemmer mot 2 stemmer avgitt for Leif Ivar Fagerhøis forslag.

Vedtak:

1. Klage mottatt 10.10.2013 på vedtak i Plan- og utviklingsutvalget den 22.08.2013 sak 21/13, tas delvis til følge.
2. Det gis dispensasjon for en fasadelengde på inntil 17 m.
3. Eksisterende mellombygg kan beholdes, når boden rives.
4. Taket på glassmellombygget må ha samme taksteinskledning som resten av bygningen.
5. Nye tegninger av endret bygg må sendes inn og være godkjent av kommunen før ombyggingen foretas. Ny endevegg må ha en arkitektonisk god utførelse.
6. Ny bodløsning kan tillates etter søknad hvor mønelengden ikke overskrider 17 m og samlet bruksareal ikke over skrider 95 m^2.
7. For det utførte ulovlige tiltak ilegges ett overtredelsesgebyr på kr 25000,-.
8. Tiltaket må være gjennomført innen 1. september 2014.

Vedlegg:
Klage datert 11.12.2013
Bilder av fritidsboligen med glassmellombygg.

Sammendrag:

Plan og utviklingsutvalget har tidligere behandlet en klage på ett avslag på dispensasjons-søknad for en fasadelengde på fritidsbolig i Mo hyttefelt på 21 m, dvs 11 m over de 10 m som reguleringsbestemmelsene sier fasadelengden ikke bør være.

Etter klage endret kommunen sitt vedtak og ga dispensasjon for en fasadelengde på 17 m. Tiltakshaver klager også på dette vedtaket og klagen fremmes for plan og utviklingsutvalget.

Saksopplysninger:

Eiendom:	Gnr 32 bnr 15 Mo hyttefelt.
Klager/tiltakshaver:	Jan-Erik Thorkildsen, postboks 297, 1752 Halden.

Tiltaket omfatter krav til redusering av lengden på fritidsbolig hvor utført sammenbygging uten søknad til kommunen gir en fasadelengde på 21 m. Etter tidligere klage endret kommunen sitt vedtak om ikke å gi dispensasjon for hyttelengde over 10 til å tillate 17 m. Det vises til tidligere saksframlegg og saksopplysninger.

Ny klage fra tiltakshaver:

Klage datert 11.12.2013 fra Jan Erik Torkildsen omfatter to punkter i vedtaket, 2 og 3, dvs maks fasadelengde på 17 m og krav til riving av boden. Det vises til at utnyttingsgraden på 25 % tillater 272,5 kvm. Bebyggelsen i dag utgjør 9,82 %.

Bebyggelsen overholder tillatt mønehøyde i bestemmelsene.

Klagen sier videre at bestemmelsen sier at fasadelengden ikke bør overstige 10 m, dvs det er ikke ett absolutt krav ordlagt som skal. En god estetisk utforming tilpasset omgivelsene og basert på bruk av varige materialer, fører til at lengder over 10 m er innenfor reguleringsbestemmelsene. Bestemmelsene oppfordrer til å knytte sammen hytte og uthus.

Klagen er vedlagt bilder som viser at naboeiendommer overstiger tillatt fasadelengde og representerer presedensen i området.

Det bekreftes som tidligere at bruksarealet kan reduseres ved lavere tak så bruksarealet BRA totalt ikke overstiger 95 kvm.

Beskrivelse av tiltaket: Tiltaket omfatter ett innglasset rom med saltak i glass og glassvegger. Det er oppført mellom en fritidsbolig og tilhørende bod/uthus. Det er ca 7 m langt og ca 4 m bredt. Glasstaket 3,55 x 5,28. Fritidsboligen med mellombygget har en fasadelengde på 21 m og ett bruksareal BRA på over 107 m^2.

Første vedtak i Plan og utviklingsutvalget 22.08.2013, sak 21/13:

1. *Det gis ikke dispensasjon fra tillatt fasadelengde og bruksareal i reguleringsbestemmelsene for Moe hyttefelt 2007, dette for utført tiltak hvor hytta får 21 m fasadelengde og over 107* m^2 *bruksareal BRA.*

2. *Det oppførte glassmellombygget, både tak og vegger må fjernes i sin helhet.*

Første klage fra tiltakshaver datert 10.10.2013 fra tiltakshaver på vedtak i plan og utviklingsutvalget 22.08.2013 sak 21/13 sier at eiendommen er i regulert område. Formålet til reguleringsplanen er å legge til rette for standardheving og opprydding av eksisterende forhold, samt utbygging av noen nye fritidsboliger med tilhørende anlegg.

Tomeutnyttingen er 9,82 % og det tillatte er 25 %. Bebyggelsen ligger godt innenfor det tillatte.

Tillatt mønehøyde er 5,5 m og bebyggelsen er også innenfor dette.

Reguleringsbestemmelsene sier at fasadelengden ikke bør overstige 10 m. Dette sies i klagen er for at bygningsmassen ikke skal bli for dominerende, og ikke passe i omgivelsene. Ved en god estetisk utforming tilpasset omgivelsene, er lengder utover 10 m innenfor reguleringsbestemmelsene. Ordlyden i bestemmelsene er bør og ikke skal. Bestemmelsen sier å knytte sammen hytte og uthus, dette tilsier at tiltaket er innenfor bestemmelsene, selv om tiltaket er mer enn 10 m. Det oppfordres til at uthus skal være i tilknytning til hytta, og dermed også til ett sammenhengende bygg.

Reguleringsbestemmelsen sier at maks bruksareal BRA er 95 m^2. Hytta er på 66 m^2 BRA og uthuset er på 14 m^2. Den overbygde verandaen er på 27 m^2.

Følgende kan utføres for å etterkomme reguleringsbestemmelsene, overbygd veranda får brunt bordtak av tre for å dempe uttrykket og det vil forholde seg til bestemmelsene om saltak, takvinkler og

materialvalg. Videre vil 15 m^2 av arealet av overbygd veranda inngå i bruksareal, mens 12 m^2 ikke vil komme under bestemmelsene for målbart bruksareal. BRA blir dermed 95 m^2, dvs 66 m^2 hytte, 15 m^2 overbygd veranda og 14 m^2 uthus.

Klagen sier at tiltaket vil være innenfor generelle byggeregler, reguleringspalens bestemmelser og områdets presedens på eksisterende bebyggelse.

Siste vedtak i plan og utviklingsutvalget 14.11.13 sak 34/13, vedtak:

1. Klage mottatt 11.12.2013 på vedtak i Plan- og utviklingsutvalget den 14.11.2013 sak 34/13, tas delvis til følge.
2. Det gis dispensasjon for en fasadelengde på inntil 17 m.
3. Eksisterende mellombygg kan beholdes, når boden rives.
4. Taket på glassmellombygget må ha samme taksteinskledning som resten av bygningen.
5. Nye tegninger av endret bygg må sendes inn og være godkjent av kommunen før ombyggingen foretas. Ny endevegg må ha en arkitektonisk god utførelse.
6. Ny bodløsning kan tillates etter søknad hvor mønelengden ikke overskrider 17 m og samlet bruksareal ikke over skrider 95 m^2.
7. For det utførte ulovlige tiltak ilegges ett overtredelsesgebyr på kr 25000,-.
8. Tiltaket må være gjennomført innen 1. september 2014.

Vurdering :

Klagen inneholder ikke nye momenter eller andre forhold som ikke var kjent ved tidligere behandling.

Kommunen har endret sitt første vedtak hvor det ikke ble gitt dispensasjon og som innebar at hyttelengden maks kunne være 10 m. Det er etter siste klagebehandling tillatt 17 m fasadelengde og åpnet for å beholde mellombygget, og å rive eller flytte boden i nord. Det anses med dette siste vedtaket å være gitt relativt mye i forhold til reguleringsbestemmelsene.

Fritidsboligens gode estiske utforming og arkitektur anses ikke i seg selv å føre til at det kan gis dispensasjon for å beholde eksisterende bygg med en lengde på 21 m sett fra Aspern i Haldenvassdraget. Lange bygningsfasader bør unngås også i regulerte områder, selv om arkitektur og tomt har gode kvaliteter. Det er ikke en direkte sammenheng i regulerings-bestemmelsene for at ett bygg med god arkitektur og estetisk utforming, kan være lengre enn andre tilsvarende bygninger.

Det forhold at bestemmelsene sier bør, anses fortsatt ikke å unngå dispensasjonsbehandling. Plan- og bygningsloven har bestemmelser og krav som må være tilstede for at det kan gis dispensasjon.

Kommunen tillater i siste vedtak relativt mye når tidligere klage ble delvis tatt til følge. Forskjellen fra 17 til 21 m fasadelengde mot vannet, anses å ha stor betydning og bør unngås. Dette selv om det foreligger tillatelse til frittliggende bod hos kommunen og ytterkanten av bebyggelsen har 21 m avstand.

Klagens innehold vedrørende overholdelse av høydekrav og ombygging til redusert bruksareal var kjent i tidligere behandling og er ikke nye momenter eller opplysninger. Dette anses ikke å påvirke vurderingen av hyttelengden.

Bestemmelsenes krav til å knytte sammen uthus og hytte, er å unngå at uthus plasseres ett annet sted på tomta enn der hytta befinner seg. Dette for å unngå unødvendig utbygging og privatisering og også å bevare noe naturlig vegetasjon og trær. Bestemmelsen tillater ikke sammenbygging med ett rom, som det er utført på denne fritidsboligen.

Lengden til eksisterende omkringliggende hyttebebyggelse var også kjent tidligere. Hvis dette disse bygningene skal legges til grunn, burde det være utført i den relativt nye reguleringsplanen.

Klagen anses ikke å inneholde nye opplysninger eller momenter som tilsier at tidligere vedtak må endres. Glassmellombygget må fjernes eller evt bodbygningen i nord, så fasadelengden ikke overskrider 17 m.

Konklusjon:

Klage datert 11.12.2013 på vedtak i sak PUV 34/13 den 14.11.2013 tas ikke til følge og tidligere vedtak opprettholdes.

AREMARK KOMMUNE
Etat VPMT | Saksbeh. FLI
11 DES 2013
Ark.kode P 32/15
Ark.kode S
Sak.nr. 12/456 | Dok.nr. 13
Kopi

Jan Erik Thorkildsen
Walkegt. 1
1771 Halden

11.12.2013

Aremark Kommune
v/ Virksomhet Plan Miljø og Teknikk
1798 Aremark

Klage på vedtak i sak 34/13 fra møte 14.11.2013 vedrørende søknad - Gnr. 32, bnr. 15 – Mo Hyttefelt

Det klages herved på følgende vedtak i saken:

2) Det gis dispensasjon for en fasadelengde på inntil 17m
3) Eksisterende mellombygg kan beholdes, når boden rives

Tiltakshaver aksepterer ikke avslaget på lengden og rive kravet av boden av følgende grunner:

Grad av utnytting %BYA=25%
Eiendommens areal er på 1090 kvm, som tilsier at maksimal BYA kan være 272,5 kvm
Bebygd areal – BYA- er i dag på 107 kvm som tilsier en prosent utnyttelse på 9,82%
Dette tilsier at tiltaket og bebyggelsen ligger godt innenfor bestemmelsene.

Mønehøyden skal ikke overstige 5,5 m fra gjennomsnittlig planert terreng
Bebygd areal ligger godt innenfor denne bestemmelsen

Fasadelengder bør ikke overstige 10 m.
Reguleringsbestemmelsene oppfordrer tiltakshaver til at fasadelengder ikke bør overstige 10 m. Planen oppfordrer med dette tiltakshavere til å unngå dominerende bygningsmasse som ikke passer i omgivelsene. Men hvis tiltaket har en god estetiske utforming tilpasset omgivelsene og basert på bruk av varige materialer er lengder utover 10 m innenfor reguleringsbestemmelsene. Oppfordringer ordlegges som bør/bør ikke og absolutte krav ordlegges som skal/skal ikke i reguleringsbestemmelsene. Videre oppfordrer bestemmelsene til å knytte sammen hytte og uthus. Dette tilsier at tiltaket er innenfor bestemmelsene, selv om tiltaket er mer enn 10 m. Vedlagt (Vedlegg 1) ligger også dokumentasjon/foto av naboeiendommer som også overstiger lengde anmodningen i reguleringsplanen og som representerer presedensen for området.

Videre utforming av bebyggelsen
Reguleringsbestemmelsene setter et krav til at nye hytter eller tilbygg ikke overskrider et bruksareal – BRA – på 95 kvm.
På eiendommen er det følgende arealer som er oppgitt i tidligere korrespondanse i forhold til bruksareal - BRA:
Uthus 14 kvm
Hytte 66 kvm
Overbygd veranda 27 kvm

For å etterkomme de generelle byggeregler og reguleringsbestemmelsene for området vil tiltakshaver opplyse om at følgende elementer endres i tiltaket for å etterkomme de gjeldene bestemmelser:

Taket på overbygd veranda vil bli et brunt bordtak av tre for å dempe uttrykket og forholde seg til bestemmelsene om saltak, takvinkler og materialvalg. Videre vil 15 kvm av arealet av overbygd veranda inngå i bruksareal (høyde > 190 cm), mens de overskytende 12 kvm i forhold reguleringsbestemmelsene på 95 kvm bruksareal, ikke vil komme under bestemmelsene for målbart bruksareal (høyde < 189 cm).

Utregningen av arealer for eiendommen vil dermed bli denne:
BYA = 9,82% (107 kvm)
BRA = 95 kvm (66 kvm hytte + 15 kvm overbygd veranda + 14 kvm uthus)

Tiltaket vil med dette være godt dekket innenfor generelle byggeregler, reguleringsplanens bestemmelser og områdets presedens på eksisterende bebyggelse. Saken bes om oversending og behandling av fylkesmannen ved et ytterligere avslag av kommunen.

Med vennlig hilsen

Jan Erik Thorkildsen

Vedlegg A

Naboeiendommer som overstiger lengde anmodningen:

Eiendom F9

Eiendom F14

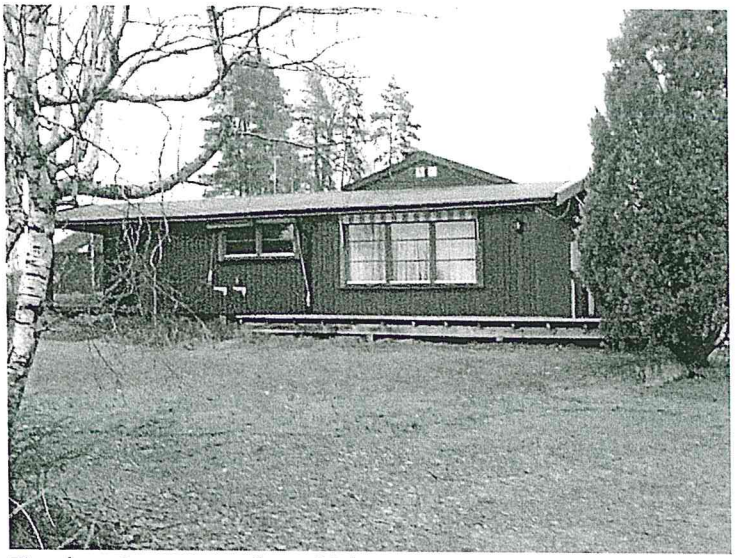

Eiendom Festetomt til gnr 32 bnr 9 F3

Eiendom 32-14

FASADE ØST

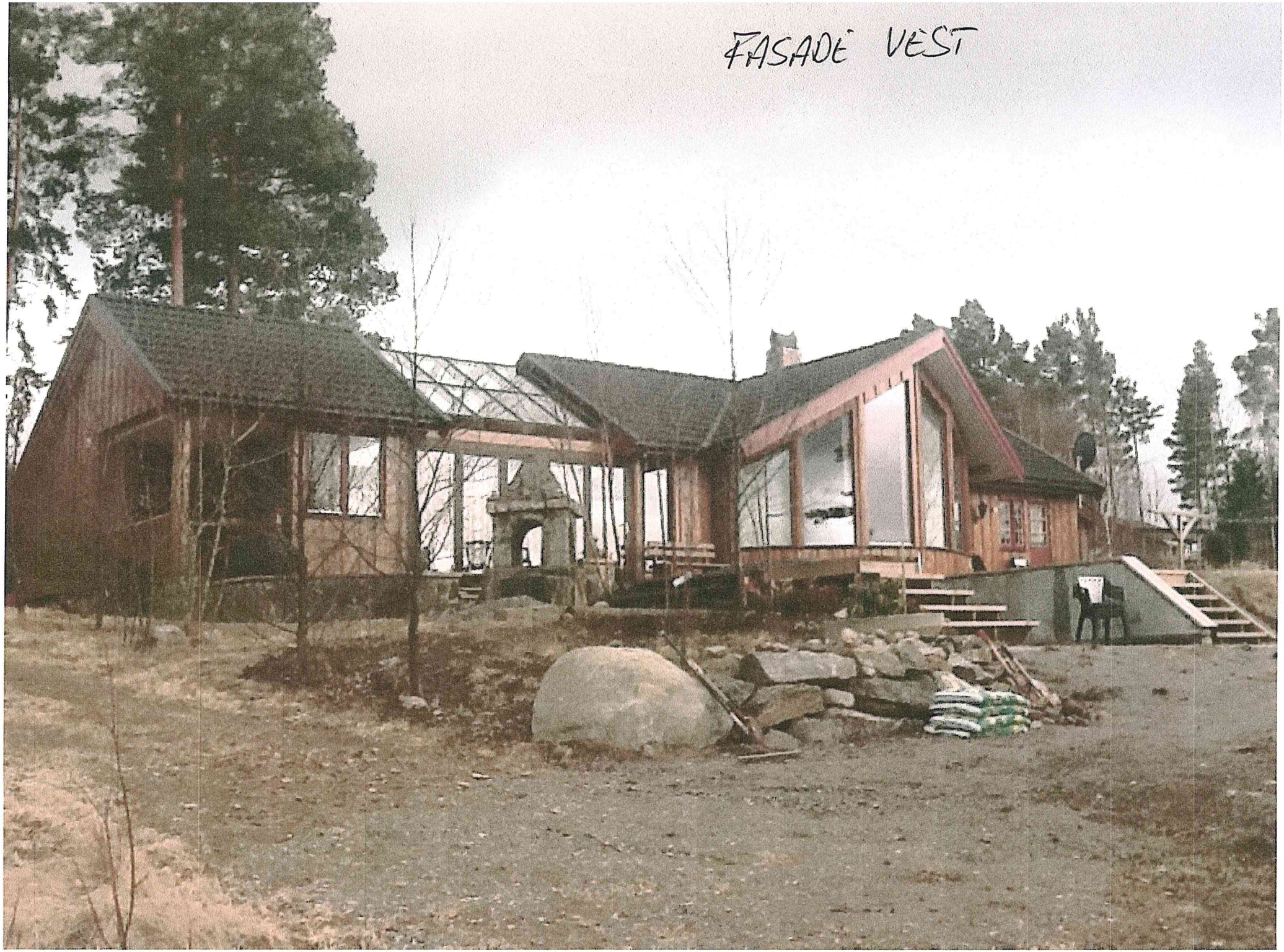
FASADE VEST

FASADE VEST

REGULERINGSPLAN - TORGETMOSEN/STRØMSMOSEN

Styre/råd/utvalg	**Arkivsak nr.**	**Arkiv**
Plan- og utviklingsutvalget	11/261	/L12/

Sektor: RÅDMANN

Saksbehandler: STK

Sak nr.:	**Utvalg**	**Møtedato**
23/11	UTGÅTT - Drift-og utviklingsutvalg	01.09.2011
31/12	Plan- og utviklingsutvalget	06.12.2012
3/14	Plan- og utviklingsutvalget	23.01.2014
/	Kommunestyret	

Innstilling:
Detaljreguleringsplan for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, datert 06.01.2014, med tilhørende bestemmelser, datert 06.01.2014 egengodkjennes i henhold til plan- og bygningslovens §12-12.

UTGÅTT - Drift-og utviklingsutvalg behandlet saken den 01.09.2011, sak nr. 23/11

Behandling i utvalget:
Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Forslag til planprogram for detaljreguleringsplan for Torgetmosen/Strømsmosen torvuttak, del av gbnr. 71/1,3 og 4, og 70/42 legges ut til offentlig ettersyn i henhold til Plan- og bygningslovens § 4-1.

Plan- og utviklingsutvalget behandlet saken den 06.12.2012, sak nr. 31/12

Behandling i utvalget:
Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak 3/14

Vedtak:
Plan- og utviklingsutvalget vedtar med hjemmel i Plan- og bygningslovens § 12-9, 3.ledd, revidert Planprogram for Torgetmosen-Strømsmosen, datert 23.06.11, rev. 03.02.12, sist rev. 05.11.12.

Som følge av at revidert Planprogram vedtas, vedtar Plan- og utviklingsutvalget også med hjemmel i Plan- og bygningslovens § 12-10, å legge privat forslag til detaljreguleringsplan for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, datert 02.11.12 ut til offentlig ettersyn i 6 uker.

Vedlegg:
1. Planbeskrivelse for Detaljreguleringsplan for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, datert 07.01.2014
2. Detaljreguleringsplan for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, Aremark, datert 06.01.2014
3. Reguleringsbestemmelser for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, del av gnr. 70 bnr. 42 og del av gnr. 71 bnr. 1, 3 og 4, datert 06.01.2014.
4. ROS-analyse for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak i Aremark kommune, datert 06.10.2014
5. Rapporten *Torgetmosen – Strømsmosen torvuttak. Kartlegging av naturtyper og konsekvensvurdering av tiltaket, 2013:9*, av Wergeland Krog Naturkart.
6. Driftsplan med etappevis uttak og tilbakeføring til LNF-skogbruk, datert 06.01.2014
7. Kopi av uttalelsene til det offentlige ettersynet og høringen
8. Brev av 23. oktober 2013 fra Statens Vegvesen der innsigelse mot reguleringsplan for Torgetmosen – Strømsmosen torvuttak trekkes.

Saksopplysninger:
Saken gjelder 2.gangs behandling av forslag til detaljreguleringsplan og bestemmelser for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, Aremark. Saksbehandler er Lisbet Baklid.

Sammendrag
Areal+ har på oppdrag for Degernes Torvstrøfabrikk utarbeidet forslag til detaljreguleringsplan for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, del av gnr. 70 bnr. 42 og del av gnr. 71 bnr. 1, 3 og 4. Dette ble behandlet i plan- og utviklingsutvalget i Aremark 06.12.2012 og vedtatt lagt ut på offentlig ettersyn. Det kom inn tre uttalelser i høringsperioden. Høringsuttalelsene er gjennomgått. Statens vegvesen hadde innsigelse på et punkt som senere ble trukket siden innsigelsespunktet ble innarbeidet i planforslaget. Naturmangfoldregistering med avrenningstiltak er utarbeidet, og endringer ble deretter gjort i planforslaget. Saken legges fram for 2.gangs behandling med hensikt påfølgende egengodkjenning i kommunestyret.

Bakgrunn
Degernes Torvstrøfabrikk drives fra Rakkestad, og de ser det som ønskelig med torvuttak i nærheten av sin fabrikk. Planområdet ligger nordvest for Strømsfoss i Aremark, langs fylkesvei 124 mellom Strømsfoss og Rakkestad.

Planområdet er på 173,768 daa. Eiendommene som inngår i planområdet er del av gnr. 70 bnr. 42 og del av gnr. 71 bnr. 1, 3 og 4. Grunneierne har stilt sin del av planområdet på sin eiendom til disposisjon for torvuttak.

Planprosessen
Viktige milepæler i planprosessen er kort oppsummert:
- Behandling av forslag til planprogram 01.09.2011
- Varsel om oppstart av planarbeidet og høring av planprogrammet fra 15.09.2011
- Planprogram behandlet i plan- og utviklingutvalget 06.12.2012
- 1.gangs behandling av forslag til reguleringsplan med bestemmelser, 06.12.2012 i plan- og utviklingsutvalget
- Offentlig ettersyn og høring av forslag til reguleringsplan og bestemmelser 19.12.2012-04.02.2013. Kunngjøring av høringen og offentlige ettersynet ble kunngjort på kommunens nettsider og i Halden Arbeiderblad samtidig.

En naturmangfoldregistrering med avbøtende tiltak for redusert forurensning er utarbeidet av Wergeland Krog Naturkart AS. Den ble levert 24.12.2013.

Beskrivelse av planforslaget

Hovedformålet med planen er å legge til rette for torvuttak, lagring og tilvirkning av produkter med grunnlag i planområdet. Det er lagt inne en byggegrense på 25-30 meter fra fylkesvei 124. Det blir en kjøreveg fra fylkesveien, og langs fylkesveien skal det sikres en vegetasjonskjerm.

Dreneringssone er lagt opp rundt hele masseuttaksområdet bortsett fra ved kjørevegen og hvilebu/lager. Avrenning kommer ved hjelp av grøfter og dreneringssone til å bli ført inn i en fangdam sør i området slik at vann renses før det renner ut i Torgettjernbekken og videre ca. 1,2 km til Aremarksjøen.

Torgettjernet i selve myra vil bli noe bevart i driftsperioden selv om terrenget rundt senkes 3,5 – 4 meter. Når uttaket er utført, skal planområdet restaureres til landbrukformål og vannspeilet skal restaureres. Drift og etterbruk skal skje etter godkjent detaljreguleringsplan, tilhørende planbestemmelser og den innsendte driftsplan med etappeuttak og etterbruk, datert 06.01.2014. Det er ikke meldeplikt for torvuttak til Fylkesmannen i Østfold.

Driftstiden er i følge planfremmer noe usikker da det vil avhenge av etterspørsel etter torv i regionen.

Massene skal i hovedsak transporteres via fylkesvei 124 til Rakkestad.

Planforslagets arealformål fordelt på areal er som følger:

Arealformål	**Areal, m²**
Råstoffutvinning - Torvuttak	127 870,20
Område for fangdam	2 439,17
Område for lager/hvilebu	598,00
Kjøreveg	4 404,26
Særskilt område for drenenering	2 869,15
Grønnstruktur - Vegetasjonsskjerm	35 588,15
Totalsum	173 768,92

I tillegg er det i planforslaget lagt inn to hensynssoner over visse arealformål:

Arealformål	**Areal, m²**
Sikringssone - frisikt	1 065,40
Andre sikringssoner – Bevaring/restaurering av vannspeil	9 803,87
Totalsum	**10 869,26**

Endringene i planforslaget etter det offentlige ettersynet og høringen fremkommer av kommentarene til oppsummering av høringsuttalelsene. De viktigste endringene er:

- Innarbeiding av en fangdam sør i planområdet for å hindre forurensning av vassdrag
- Innarbeidet byggegrense 50 meter fra fylkesveien og flyttet lager/hvilebu til utenfor byggegrensa
- Innarbeiding av krav om byggeplan og godkjenning av den av Statens vegvesen før tiltak iverksettes.
- Etappe-/driftsplan er innarbeidet som en følge av bestemmelsene.

Det vises for øvrig til omtale under, plankart, planbestemmelsene, planbeskrivelsen samt ROS-analysen og øvrige vedlegg for nærmere beskrivelse.

<u>Innkomne uttalelser til det offentlige ettersynet og høringen</u>

Avsender	**Kommentarer fra avsender**	**Kommunens kommentarer**
1. Fylkesmannen i Østfold, datert 01.02.2013	1. Forskrift om konsekvensutredninger definerer hvilke planer som skal konsekvensutredes mhp. vesentlige virkninger for miljø og samfunn. Planprogrammet i saken har liten verdi uten utarbeidelse av konsekvensutredning.	Det ble i planprogrammet slått fast at konsekvensutredning ikke var nødvendig. Kommunen har vurdert dette på nytt, og vi viser til vår vurdering senere i saksframlegget.
	2. Uavhengig av KU-kravet er det i ny pbl et tydeligere krav til vurderinger og beskrivelser av virkninger for miljø og samfunn. At forslag til plan er i strid med gjeldende kommuneplan arealdel forsterker	Det ble i 2013 gjennomført en naturmangfoldregistrering der også forurensning som følge av tiltaket samt avbøtende tiltak er vurdert. Naturmangfoldrapporten anses å være et

	dette kravet. Naturmangfoldloven §§8-12 må sees i denne sammenheng.	godt bidrag for å belyse og vurdere forhold rundt naturverdier i området og nedstrøms vassdraget. Vi viser også til utarbeidet ROS-analyse. Vurdering etter Naturmangfoldloven er foretatt, se eget avsnitt om dette i saksframlegget under *Vurdering*. Planforslaget er gjennomgått på ny og forbedret mht. avbøtende tiltak overfor miljø og samfunn. Vår vurdering av tiltaket fremkommer også av avsnittet "*Vurdering*" under.
	3. Det skal planlegges for en bærekraftig utvikling, basert på en kunnskapsbasert forvaltning. FM savner en redegjørelse for alternative områder for torvuttak. Dette ba de om ved oppstart av planarbeidet. De viser til gjennomførte naturregistreringer av området fra 1970-tallet.	Viser til vår kommentar til punkt 1 og 2. Om alternative lokaliseringer: Se vår omtale under avsnittet "Vurdering".
	4. FM mener planforslaget ikke er tilfredsstillende utarbeidet i forhold til at det er i strid med kommuneplanens arealdel. FM anmoder kommunen om å stille strengere krav til slike planer før de legges ut til off.ettersyn, spesielt mhp. konsekvenser for omgivelsene. Dette gjelder spseielt myrområder da det er lite arealer med myr i Østfold sammenlignet med andre fylker. Andelen myr har også gått ned på grunn av nedbygging, jord- og skogbruk.	Viser til våre kommentarer til punktene over. Naturmangfoldregistrering med vurdering av forurensning kunne vært utarbeidet før 1.gangs behandling av planforslaget og fulgt med i det offentlige ettersynet.
	5. FM mener noe av planbeskrivelse og planbestemmelser uklare og tvetydige. FM mener blant annet at dette gjelder støy og omtale i forhold til vernebestemmelsene for Haldenvassdraget.	Bestemmelsene er gjennomgått på ny og bearbeidet. Støy er omtalt som svært begrenset. Driftstid beskrevet i bestemmelsene er i tråd med gjeldende regelverk ifht. støy. Vi viser til avsnittet *"Vurdering"* under der det fremkommer vurdering i forhold til vernebestemmelsene.
	6. Det er ikke beskrevet noe om bekken og drenering til denne. De anbefaler strekt at det gjøres bunndyrundersøkelser i bekken før, underveis og etter tiltaket for å dokumentere hvordan torvuttaket påvirker og om rensetiltakene virker.	Bestemmelsene er gjennomgått på ny og bearbeidet. Viser til disse. Forholdene anses innarbeidet. Det vises videre til vår kommentar til punkt 2 og vår vurdering under avsnittet *"Vurdering"*. Ekstra fangdam er innarbeidet for bl.a. sikrign ifht.

	De mener forurensningsfaren må kartlegges og nødvendige tiltak innarbeides.	store nedbørsmengder. Videre er det en grøft/dam sør for dagens myr som ble opparbeidet ved forrige torvuttak på 1900-tallet.
	7. Det vil være en saksbehandlingsfeil av kommunen å vedta planforslaget uten å vurdere naturmangfoldloven §§8-12, jf. §7. Kommunens foreløpige vurdering gir heller ikke mye informasjon.	Viser til vår kommentar til punkt 1 og 2.Kommunens plikt om vurdering etter naturmangfoldloven anses oppfylt i avsnittet "Vurdering" under i saksframlegget.
	8. FM anbefaler at planen utsettes til en bredere kommuneplanprosess for en mer helhetlig vurdering av myrområder. De fremmer ikke innsigelse til planen da den ikke er i konflikt med regionale eller nasjonale interesser. FM anbefaler sterkt at det arbeides videre med planen for å få bedre beslutningsgrunnlag og en bedre reguleringsplan. - vurdering ifht. naturmangfoldloven §§8-12. Det bær være et særlig fokus på bunndyrundersøkelser i bekken nedstrøms myra. - reguleringsbestemmelsene må gjennomgås og forbedres. - det må redegjøres for støy ved torvuttaket - planbeskrivelsen oppdateres med den informasjon som de gir om myra i sitt brev.	Vi anser videre at vurdering av myras egnethet og andre kategorier av myrområder er gjennomført og oppfylt i tilstrekkelig grad, jf. vår omtale under avsnittet "Vurdering". Degernes Torvstrøfabrikk har arbeidet med den artsrike Stormosen i Marker med hensikt torvuttak. Den har FM levert innsigelse til med begrunnelse store naturverdier. Vi anser at Torgetmosen-Strømsmosen er på den andre delen/enden av skalaen både på grunn av de naturverdier som finnes og på grunn av at det har blitt drevet grøfting og torvtekt der ca. 60 år tilbake. Vi anser at myra er egnet for torvuttak og utredningene og kontrolltiltak er tilstrekkelig, og utsetter derfor ikke planen. Viser for øvrig til omtale i punktene over, og avsnittet "Vurdering" under.
2. Østfold fylkeskommune, datert 03.02.2013	1. Reguleringsplanen er i strid med kommuneplanens arealdel, og de savner en mer overordnet vurdering og presis begrunnelse for hvorfor det aktuelle uttaksområdet er valgt.	Vi viser til avsnittet "Vurdering" under der det gis en nærmere vurdering av myras egnethet og lave konfliktgrad med andre interesser og verdier.
	2. Planen mangler vurdering etter naturmangfoldloven.	Tatt til etterretning og innarbeidet i saksframlegget.
	3. Planbeskrivelsen gir for få avklaringer, Planforslaget reiser flere spørsmål, som burde vært bedre belyst i planforslaget.	Plankart og bestemmelser er gjennomgått, og forbedringer er foretatt.
	4. Etappevis framdrift i uttaket med tilhørende fortløpende etablering av etterbruk bør fastlegges i reguleringsplanen.	Det er innarbeidet i reviderte bestemmelser.
	5. De mener at det kanskje ikke er realistisk å bevare tjernet ved senking av terrengnivå rundt med 3,5-4 meter.	Vannet vil nok i stor grad senkes med. Selv om vannet i tjernet forsvinner kan det være hensiktsmessig å beholde vegetasjon osv.
	6. Om støy: Må henvise til støyretningslinje T-1442/2012.	Det er innarbeidet i bestemmelsene.

	7. Utbyggingsavtale kan det ikke settes krav om i reguleringsplan	Er tatt til etterretning og tatt ut av bestemmelsene.
	8. Begrepet retningslinjer kan ikke tas inn i reguleringsbestemmelsene.	Tatt til etterretning.
	9. Kulturminner: ØFK mener kulturminneinteressene er ivaretatt i planen.	Tatt til etterretning.
	10. Konklusjon: - Planen er mangelfull på flere punkter. ØFK sine innspill til varsel om oppstart er ikke tilstrekkelig innarbeidet. ØFK anbefaler at kommunen følger opp merknadene over i det videre arbeidet med planen.	Det vises til vår kommentar til punktene over til uttalelsen fra ØFK.
4. Statens vegvesen, datert 04.02.2013 og brev av 23.10.2013	1. Viser til tidligere brev i saken. Midlertidig driftsavkjørsel som det ble gitt tillatelse til av Statens vegvesen i brev av 09.03.2012, må etableres der den permanente avkjørselen for torvuttaket skal ligge.	Det er ikke andre avkjørsler markert på plankartet enn den ene for torvuttaket.
	2. De mener flere av deres innspill som ble gitt i saken ved varsel om oppstart , verken er kommentert i planbeskrivelsen eller tatt med i bestemmelsene eller plankart. Det er ikke tatt med bestemmelse om at Statens vegvesen skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylkesveien. Dette siste punkt har de innsigelse til.	Frisiktsoner 4x150 m var innarbeidet i plankartet. Krav om byggeplan er innarbeidet i bestemmelse 5) punkt 1. Statens vegvesen trakk sin innsigelse som følge av dette i brev av 23.10.2013.
	3. Det bør gjøres rede for hvor mye trafikk tiltaket vil skape og konsekvensene av det på øvrig trafikk.	Det er vurdert i avsnittet ”Vurdering” i saksframlegget under.
	4. Det må tas med en bestemmelse om at det innenfor siktrekantene ikke tillates sikthinder høyere enn 0,5 meter over vegenes plan.	Det er innarbeidet i bestemmelse 4 punkt 1.
	5. et eventuelt ønske om byggegrenseavstand nærmere enn 50 meter må begrunnes i planbeskrivelsen. Byggegrensen må tegnes inn på plankartet. Lager/hvilebod er ikke tillatte innenfor byggegrensen.	Det er innarbeidet byggegrense 50 meter fra senterlinje på fylkesveien.

Vurdering

Kommunens vurdering av planforslaget er gitt i kommentarene til de innkomne uttalelsene. Videre er en kort vurdering utdypet nedenfor av de viktigste temaene i saken.

Forholdet til KU

Forholdet til konsekvensutredning er vurdert på nytt som følge av uttalelser i det offentlige ettersynet. Tiltaket kommer inn under §3 bokstav d i forskrift om konsekvensutredninger, dvs. tiltak som skal vurderes etter forskriftens §4 siden det er i strid med gjeldende kommuneplanens arealdel.

Tiltaket berører kriterier etter §4 bokstav b siden det medfører inngrep i en lokalt viktig naturtype som er ganske vanlig i Østfold. Denne naturtypen og det øvrige naturmangfold er kartlagt gjennom en egen registrering. Naturmangfold og eventuell forurensning i influensområdet er derfor utredet i egen rapport samt gitt en vurdering i avsnitt nedenfor. Rådmannen anser at dette er dekkende for vurdering og at det ikke er behov for konsekvensutredning i denne saken.

Alternative lokaliseringer

Alternative lokaliseringer er i en viss grad vurdert. Det er generelt myrer med ulik verdi i Aremark og omkringliggende kommuner. De kan generelt kortfattet deles opp i:

1. fredede områder etter Naturmangfoldloven
2. andre som ikke er fredede selv om de utgjør viktig(e) biotop(er) for truete arter og/eller er artsrike
3. myrer med intakt myrdekke og natur- og/eller friluftslivsinteresser av middels-lav verdi
4. myrer med ikke-intakt myrdekke og natur- og/eller friluftslivinteresser av lav verdi

Torgetmosen-Strømsmosen kommer i siste kategori over. Den har ikke intakt myrdekke siden det ble torvtekt på 1950-tallet. Det er fremdeles grøfter i planområdet. Det er som følge av dette striper med variert vegetasjon, og myra er synlig preget av tidligere torvuttak. Det er registrert en lokalt viktig naturtype, kategori C, av Torgettjernet. Det er ikke gjort bunndyrundersøkelser av tjernet, men tjernet er svært lite og vurdert som næringsfattig. Videre er det innarbeidet i planen at vannspeilet skal reetableres.

Torgetmosen-Strømsmoen ligger ved en fylkesvei, og det er relativt kort avstand til torvfabrikken i nabokommunen Rakkestad. Det er samtidig en myr som for torvstrøfabrikken, er interessant for torvuttak.

Konklusjonen samlet sett med hensyn til lokalisering, er at Torgetmosen-Strømsmosen har en samlet god egnethet for torvuttak av myrer sammenlignet med myrer generelt i Aremark og Østfold.

Forurensning, overflatevann og trafikk

Det er først og fremst avrenning av ulike partikler og stoffer til Torgettjernbekken som kan utgjøre en forurensning som følge av tiltaket. Eventuell forurensning gjennom avrenning skal reduseres gjennom den innarbeidede fangdammen sør i planen. Samtidig skal det særskilte området for drenering i reguleringsplanen redusere forurensning gjennom terskler og fangdammer. Disse skal også holde ved flom og større nedbørsmengder. Fangdammene må fylle sin funksjon i forhold til å samle opp og rense avrenning. Bestemmelsene inneholder videre krav om bunndyrprøver fra bekken før oppstart/anlegg og periodevis. Tiltakshaver har ansvaret for at bunndyrundersøkelser blir gjort. Dersom det blir forurensning skal tiltakshaver melde fra til Fylkesmannen i Østfold og /eller kommunen. Bunndyrundersøkelser er et kontrolltiltak med hensyn til forurensningsituasjonen.

Det forutsettes at røret under adkomstveg sør i planområdet er riktig dimensjonert for å hindre flom videre sør i vassdraget. Tiltakshaver er selv ansvarlig for å eventuelt bytte eksisterende rør til riktig dimensjon.

For torvuttak er det vanlig å starte driften på vinterstid med tele for å få gravd grøfter og pumpet ut vann. Videre er det hovedaktivitet hvert år ca. 1.april-1.oktober. I denne perioden vil man kunne regne med opptil ca. 25-40 lastebiler hver uke. I den øvrige perioden av året vil det være liten aktivitet og flere uker vil være uten drift eller trafikk. Årlig døgntrafikk (ÅDT) på strekningen er i Statens vegvesen sin database målt for 2012 til 501 kjøretøyer. Rådmannens vurdering er at trafikkøkningen som følge av tiltaket, er beskjeden. Videre anses akseltrykk og dimensjonering av eksisterende fylkesvei å være god for trafikkøkningen som følge av tiltaket.

På strekningen fylkesvei 124 i Aremark er det registrert seks trafikkulykker i Statens vegvesen sin database. Disse har skjedd i perioden 1977- 1998. I to av tilfellene var det ingen personskade. De fleste ulykkene har skjedd ved møte med annet kjøretøy eller utforkjøring. Kun en av ulykkene skjedde nord for planområdet, og de øvrige skjedde nær eller i Strømsfoss. Det er grunn til å si at det er få ulykker på strekningen, og det antas at antallet ikke vil øke vesentlig som følge av transport til/fra det planlagte torvuttaket.

Drift i et torvuttak har generelt følgende faser: anleggsarbeid (henting og bringing av masser), produksjon av jord (solding) og uttak av masser. Støy fra masseuttaket og transport er vurdert til å være lav. Dette er sannsynlig ved sammenligning med lignende torvuttak, men likevel er nasjonal støyretningslinje innarbeidet i planbestemmelsene. Området er lite brukt til friluftsliv, og det er få/ingen beboere i nærområdene. Det er derfor få som blir direkte berørt av støy av tiltaket ved planområdet.

<u>Etterbruk</u>
Det er i bestemmelsene lagt inn krav om etappevis framdrift av uttaket og fortløpende etablering av etterbruk til landbruk- natur- og friluftsområde, LNF-skogbruk. Dette er i tråd med Jordlova §10. Restaurering av Torgettjernet er innarbeidet i bestemmelsene.

<u>Naturmangfold</u>
I Naturmangfoldloven § 7 gis rammene som skal legges til grunn ved offentlige beslutninger, når naturmangfoldet blir berørt. Vurderingen skal følge prinsippene gitt i §§8-12 i samme lov, og vurderingen i saken skal fremgå av beslutningen. Vurderingen av de gitte forhold under dekker også de krav som settes i Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag som Haldenvassdraget med sidenedbørsfelt, er omfattet av.

Tiltaket ligger ikke en sone med kalkrike eller næringsrike bergarter. Torgettjernet er en lokalt viktig naturtype ”Naturlig fisketomme innsjøer og tjern (kode E1002)”.

Wergeland Krog Naturkart har i sin rapport 2013:9 konkludert med at den største negative virkningen av tiltaket for miljøet er økt tilførsel av organisk materiale og næringsstoffer til utløpsbekken og Nesbukta i Aremarksjøen. Konsekvensen av tiltaket ble vurdert til «Liten negativ konsekvens» i henhold til Vegvesenets Håndbok 140.

Lovangivelse	Kommentar/Vurdering
§8 Kunnskapsgrunnlaget	I rapporten *Torgetmosen – Strømsmosen torvuttak. Kartlegging av naturtyper og konsekvensvurdering av tiltaket, 2013:9*, av Wergeland Krog Naturkart, vurderes naturmangfoldet og det gis en konsevensvurdering av tiltaket sett i forhold til avrenning til vassdrag. Denne sikrer et rimelig kunnskapsgrunnlag etter loven.
§9 Føre-var-prinsippet	Føre-var-prinsippet skal hindre at manglende kunnskap fører til offentlige beslutninger som gir økt risiko for irreversible/alvorlig skade på naturmangfoldet. I saken anses avbøtende tiltak innarbeidet i tilstrekkelig grad for å hindre avrenning av organisk materiale med mer. Etter det offentlige ettersynet ble også eget fangdamområde innarbeidet i sør. Videre er det innarbeidet i planbestemmelsene en plikt for tiltakshaver om å kontrollere vannkvaliteten gjennom bunndyranalyser.
§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning	Planområdet ligger i et område med få andre kilder for belastning for miljøet. Det antas ikke at den torvtekte og grøftede myra har kvaliteter som må tas hensyn til i en større sammenheng. Rapport fra Jordforsk (109:98) viser likevel at det etter en restaurering av våtmark/vannspeil fort kan skje en etablering av andre arter i området. Det er derfor viktig at det i bestemmelsene sikres en etterbruk og restaurering av vannspeil. I denne vurderingen har det vært viktig at masseuttaket ligger i et større naturområde med mye skog og mindre tjern. Områdene rundt er avsatt til landbruksdrift i gjeldende kommuneplans arealdel. Det er andre myrer og tjern i områdene rundt som i følge Artsdatabanken og Naturbase har høyere naturverdier. Kommunens vurdering er at størrelsen på torvuttaket langs fylkesvei 124 med de innarbeidede avbøtende tiltak ikke har vesentlige negative konsekvenser til økosystemer og den samlede belastning. Det er likevel nødvendig med en bunndyr-/vannkvalitetsovervåking for å se effekt av rensetiltak og eventuell endring i miljøet som kan medføre virkninger på økosystemene lenger sør i vassdraget.
§11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver	Kostnadene for fysisk tilrettelegging, avbøtende tiltak og overvåking skal bekostes av tiltakshaver.
§12 Miljøforsvarlige teknikker og metoder	Kommunen anser at planforslaget ved de avbøtende tiltak som hensynssoner, fangdammer samt driftstider, har innarbeidet tilstrekkelige miljøforsvarlige teknikker og metoder. Det er i bestemmelsene også pålagt tiltakshaver en overvåkingsplikt ved vannprøver fra bl.a. Torgettjernbekken.

Risiko og sårbarhet

Planfremmer har utarbeidet en egen risiko- og sårbarhetsanalyse. Videre er risiko- og sårbarhet vurdert i dette saksframlegget. Rådmannens vurdering er at inngjerding med et lavt gjerde for å hindre uvedkommende i å uforvarende begi seg ut på myra, bør vurderes av planfremmer. Det kan være et sauenettingsgjerde på 1 m høyde som omringer hele uttaksområdet.

Konklusjon
Rådmannen anser at forslag til detaljreguleringsplan for Torgetmosen- Strømsmosen torvuttak med tilhørende reguleringsbestemmelser for Torgetmosen-Strømsmosen torvuttak, del av gnr. 70 bnr. 42 og del av gnr. 71 bnr. 1, 3 og 4, datert 06.01.2014 kan egengodkjennes i henhold til plan- og bygningslovens §12-12.

PLANBESKRIVELSE

for
Detaljreguleringsplan for

TORGETMOSEN - STRØMSMOSEN TORVUTTAK

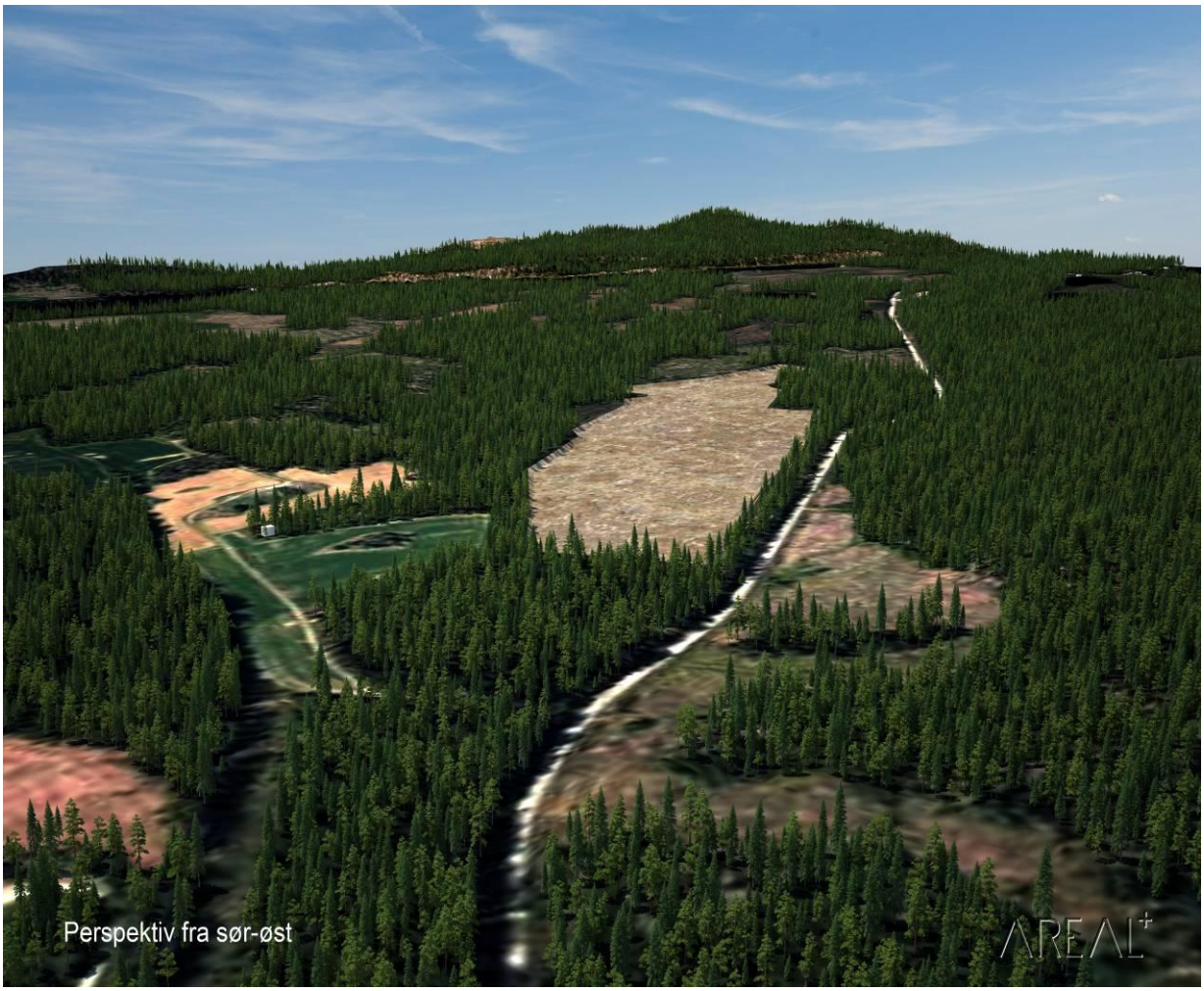

I

Aremark kommune

Arealplanlegging – Prosjektering VVA – Landskapsarkitektur – Kart og oppmåling

Innhold:

1 Bakgrunn 4

2 Planprosess 4

3 Områdebeskrivelse 5

3.1 Beliggenhet og adkomst 5

4 Plansituasjon 6

5 Dagens situasjon 7

5.1 Eksisterende forhold 7

5.2 Naturgrunnlag 7

6 Planen og planforslaget 9

6.1 Innhold og avgrensning 9

6.2 Planprinsipper 9

6.3 Gjennomføring av tiltaket 9

6.4 Adkomst 11

7 Krav om konsekvensutredning av planen 14

8 Informasjon, medvirkning, planprosess, anbefaling og framdrift 16

8.1 Informasjon - medvirkning - høring 20

8.2 Sammenlikning, sammenstilling og anbefaling 20

8.3 Forslag til revidert framdrift 20

Vedlegg: Forslag til Detaljreguleringsplan, bestemmelser, driftsplan med etappevis uttak og etterbruk, og ROS-analyse.

Foto: Torgetmosen – Strømsmosen.

Forord
Planprogrammet ble 1. gang behandlet i Drift- og utviklingsutvalget i Aremark kommune den 01.09.2011, i sak 23/11. Planprogrammet ble vedtatt lagt ut til offentlig ettersyn i hht Plan- og bygningslovens § 4-1. Varsel om planoppstart og høring av planprogrammet skjedde i perioden 15.09.2011 – 31.10.2011. Det ble registrert 6 mottatte merknader til planarbeidene ved varsel om oppstart.

Planprogrammet ble fastsatt av Plan- og utviklingsutvalget den 06.12.2012 i sak 31/12, samtidig som forslag til detaljreguleringsplan ble vedtatt lagt ut til offentlig ettersyn. Innen fristen i februar 2013 kom det inn 3 merknader fra regionale planmyndigheter: Østfold fylkeskommune, Fylkesmannen i Østfold og fra Statens vegvesen. Det vises til saksfremlegget i denne sammenheng.

Det ble foretatt kartlegging av naturtyper og konsekvensvurdering av tiltaket høsten 2013 av Ola Wergeland Krog, med WKN rapport 2013:9 fra Wergeland Krog Naturkart av 24.12.2013.

Foto: Torgetmosen – Strømsmosen.

Dato: 07.11.2012, revidert 07.01.2014.

Planforslaget er utarbeidet av:
Petter Mogens Lund, arealplanlegger

1 Bakgrunn

Bakgrunnen for planarbeidet er behovet for å sikre framtidig torvressurser for drift og uttak av mose-/myrmasser i området. Aremark kommune har stilt krav om at slik utvikling bare kan skje i samsvar med godkjent detaljreguleringsplan.

Området der torvuttak er planlagt v/ Torgetmosen – Strømsmosen, er i godkjent kommuneplanens arealdel 2007 – 2019, vedtatt den 29.10.2009, revidert den 02.09.2010, innenfor et område - areal avsatt til LNF-sone.

Torvuttaket er lokalisert gunstig mht det lokale og regionale markedet. Området ligger rundt Torgettjernet, vest for Rv.105, nord for Strømsfoss, øst for Torget, sør for Øymarksjøen. Adkomst til/fra riks-/fylkesveg Rv.105 er ønsket med 1 ny avkjørsel, vist i planmaterialet og på plankart.

Detaljreguleringsplanen skal vise omfang og etapper for utvinning og istandsetting / etterbruk, LNF - skogbruk og våtmark. Det er planlagt avsatt hensynssone rundt Torgettjernet.

Planarbeidet ble varslet med brev til berørte rettighetshavere, naboer og myndigheter ved brev den 15.09.2011. Planarbeidet ble også kunngjort med annonse i HA, Halden Arbeiderblad, på hjemmesiden til Aremark kommune og Areal+ AS, www.arealpluss.no.

Planprogrammet bel fastsatt av Plan- og utviklingsutvalget den 06.12.2012 i sak 31/12, samtidig som forslag til detaljreguleringsplan ble lagt ut til offentlig ettersyn fram til 04.02.2013. Kommunen har hatt god plandialog om arbeidet med detaljreguleringsplanen og planprogrammet fra oppstart med forhåndskonferanse / oppstartsmøte den 09.06.2011 til plandialog i perioden 2011 - 2014.

2 Planprosess

Plan- og bygningsloven har slike regler for bruk og behandling av planprogram – ved varsel om oppstart og videre planprosess fram til godkjenning og kunngjøring av klageadgang.

Planprosess i henhold til fastsatt planprogram og utarbeiding av planutkast.

Nedenfor er vist planprosess for denne reguleringsplanprosessen:

09.06.2011	Oppstartsmøte.
01.09.2011	Planprogram behandlet i Drifts- og utviklingsutvalget, sak 23/11.
15.09.2011	Planprogram sendt på høring og varsel om oppstart av planarbeidene.
06.12.2012	Fastsetting av Planprogram i Plan- og utviklingsutvalget, sak 31/12.
19.12.12-04.02.2013	Høring/offentlig ettersyn
Juni 2013 – jan. 2014	Plandialog, kartlegging av naturtyper og planbearbeiding.
23.01.2014	Til godkjenning i Plan- og utviklingsutvalget, sak …/14.
13.02.2014	Planlagt til godkjenning i kommunestyret i sak …/14

3 Områdebeskrivelse

3.1 Beliggenhet og adkomst.

Torvuttaksområdet Torgetmosen - Strømsmosen ligger rundt Torgettjernet, vest for Rv.105, nord for Strømsfoss, øst for Torget, sør for Øymarksjøen i Aremark kommune. Adkomst til/fra riks-/fylkesveg Rv.105 er ønsket med 2 avkjørsler, som er vist i planmaterialet og på plankart Området består av myr med en dybde på 3-4 meter, som en vil legges til rette for overflatehøsting. Moseområdet ligger i dalbunnen i et relativt flatt myrlandskap og våtmarksområde med mindre kulturlandskapsinteresser / landskapsbildeinteresser. Torgetmosen og Strømsmosen ligger på kote 118 moh. Torvuttaksområdet vil ligge godt skjermet i bunnen av landskapsrommet og med en vegetasjonsskjerm mot riks-/fylkesvegen R105..

Både torvuttakseområde og etterbruk av arealet skal sikres i planforslaget.
Eiendommene som vil bli berørt er:
Gnr. 71/Bnr. 1: Grunneier er Einar Sande, v/ Arne Sande, Strømsfoss, 1798 Aremark.
Gnr. 71/Bnr. 3 og 4: Grunneier er Paul Einar Strøm, Strøm, 1798 Aremark.
Gnr. 70/Bnr. 42 Grunneier er Alf Ulven, Lund gård, Strømsfoss, 1798 Aremark.

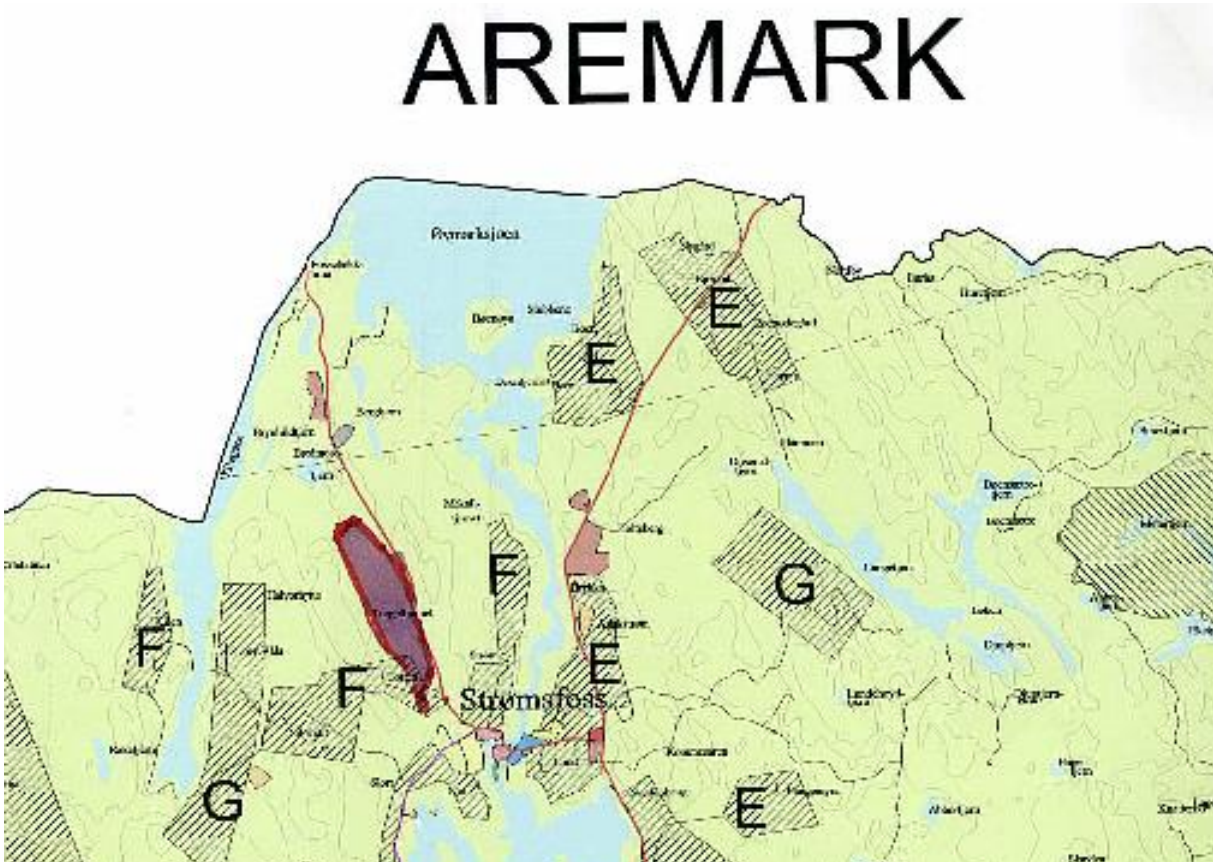

Kartet over viser planområdet sin beliggenhet

Planområdet er totalt på 173,769 dekar og er planlagt med hensynssone rundt Torgettjernet, med vegetasjonsskjerm rundt hele torvuttaket og med drenering mot sør v/ Østre Torget. Torvuttakets beliggenhet inntil fylkesveg 124 og nær Degernes Torvstrøfabrikk, gir begrenset transportbehov, er i samsvar med RPR for areal og transport, - og er slik sett økonomisk og miljømessig mest forsvarlig.

4 Plansituasjon

Området er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF-sone.

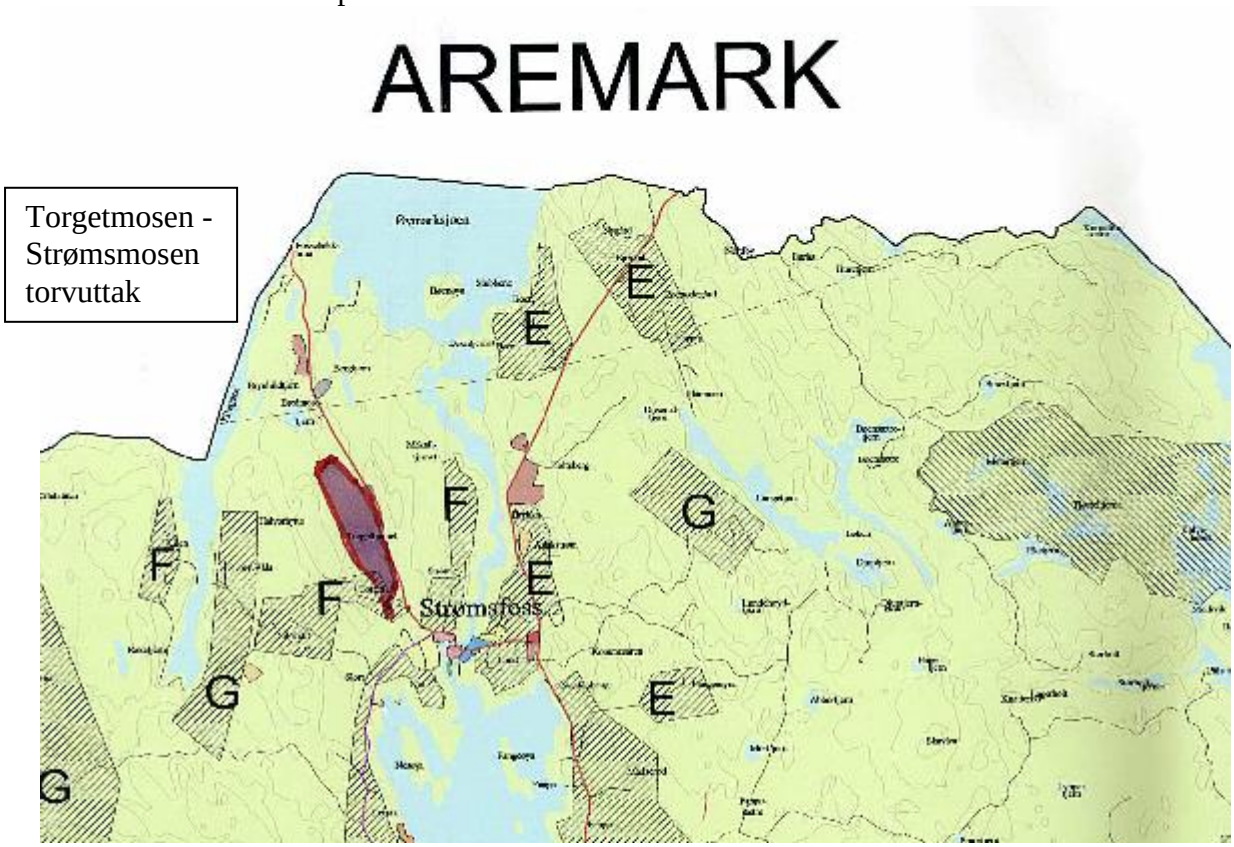

Kartet over viser planområdet – utsnitt fra kommuneplanens arealdel

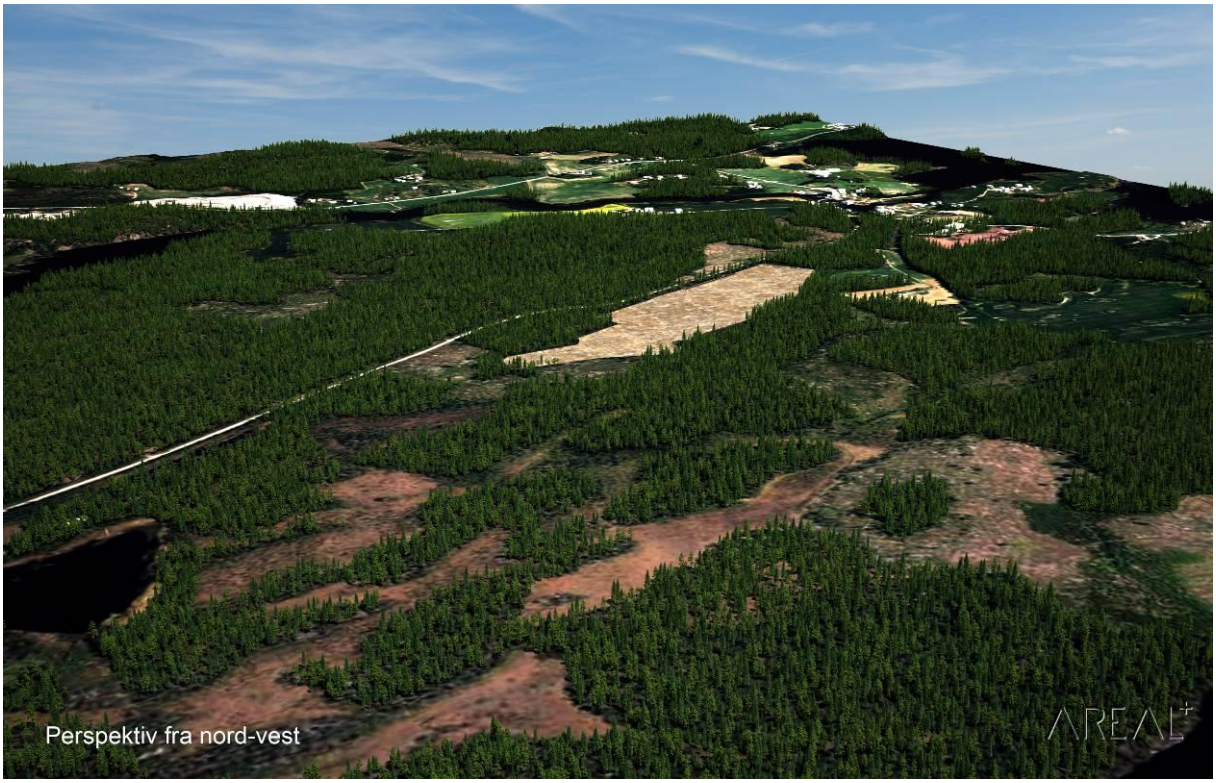

5 Dagens situasjon

5.1 Eksisterende forhold.

Det er i dag ingen bolig- eller hyttebebyggelse i eller nær planområdet.

5.2 Naturgrunnlag

Hovedforekomsten i planområdet består av små tjern, myrjord, torv, våtmark og med skogsområder rundt. Dyrka mark i sørvest, v/ Østre Torget.

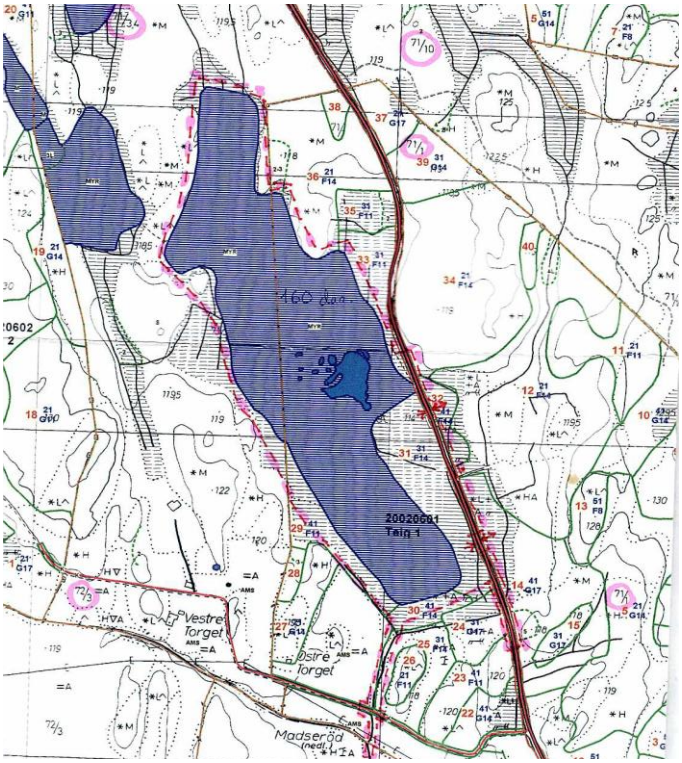

Planområdet

Torgetmosen / Torgettjern: Foto: Lisbet Baklid

Foto over del av myra med gamle grøfter og hugstflater. Foto: Lisbet Baklid

Foto over del av myra med hugstflater. Foto: Lisbet Baklid

6 Planen og planforslaget

6.1 Innhold og avgrensning

Detaljreguleringsplanen omfatter plankart, reguleringsbestemmelser, planbeskrivelse med konsekvensutredninger, ROS-analyse og illustrasjoner.

Reguleringsformål og arealstørrelser innen planområdet er vist i tabellen under:

Området reguleres til følgende formål	**Areal (dekar):**
Område for råstoffutvinning: Torvuttak, M1	127,870
Område for lager/hvilebu: LH	0,598
Område for fangdam: FD	2,439
Kjøreveg: Fylkesveg 124	3,176
Kjøreveg: privat VEG 1 og VEG 2	1,228
Trasé for drenering	2,869
Grøntstruktur: Vegetasjonsskjerm: VS1, VS2, VS3 og VS4	35,588
Totalt regulert areal	**173,769**

Hensynssoner for frisiktsoner i kryss på 4 x 150 m, benevnt: H140_1 på 1,065 dekar og rundt Torgettjernet/vassdrag, benevnt: H560_1 på 9,804 dekar.

6.2 Planprinsipper

Planområdet er foreslått regulert etter disse reviderte prinsipper:

- Torvuttak – myrmasseuttak med etappevis framdrift.
- Område for hvilebrakke/varmestue og evt. lager.
- Vei med 1 adkomst fra fylkesveg 124.
- Hensyn til friluftslivsinteresser.
- Hensyn til naturverdier, naturmangfoldlovens § 8 om kunnskapsprinsippet og § 9 om føre-var-prinsippet.
- Området dreneres ut mot sør til bekk v/ Østre Torget.
- Flomfare. Risiko- og sårbarhetsanalyse.
- Alternative lokaliseringer og samlet plan. Innspill til regional planstrategi.
- Buffersone og hensynssone rundt Torgettjernet. Særskilt regulering for bevaring/restaurering av tjernet med god buffersone rundt.
- Vegetasjonsbelte i kanten rundt torvuttaksområdet.
- Etterbruk til næringsvirksomhet, jordbruk, skogbruk, evt. gressproduksjon, våtmark, tjern og fiskedammer eller natur.
- Hensynssone / Frisiktsone i kryss med fylkesveg 124.

6.3 Gjennomføring av tiltaket

Ønsket nytt uttaksområde er på 127,8 dekar og er lokalisert på deler av Torgetmosen og Strømsmosen. Driften skal foregå innen området med uttak av torv. Uttaket avsluttes mot en omkringliggende urørt buffersone / vegetasjonssone med planert skråning ned til plan 3,5 meter under torvnivået i dag, fra ca. kote 118 moh. i nordre del / 114 moh. i søndre del og ned til kote 114 moh. i nordre del og 110,5 moh i søndre del. Området tilbakeføres til landbruk, skogbruk, evt. gressproduksjon, våtmark, tjern og fiskedammer.

Tillatt drift av uttaket fremkommer av plankart, planbestemmelsene og driftsplan for etappevis uttak og etterbruk.

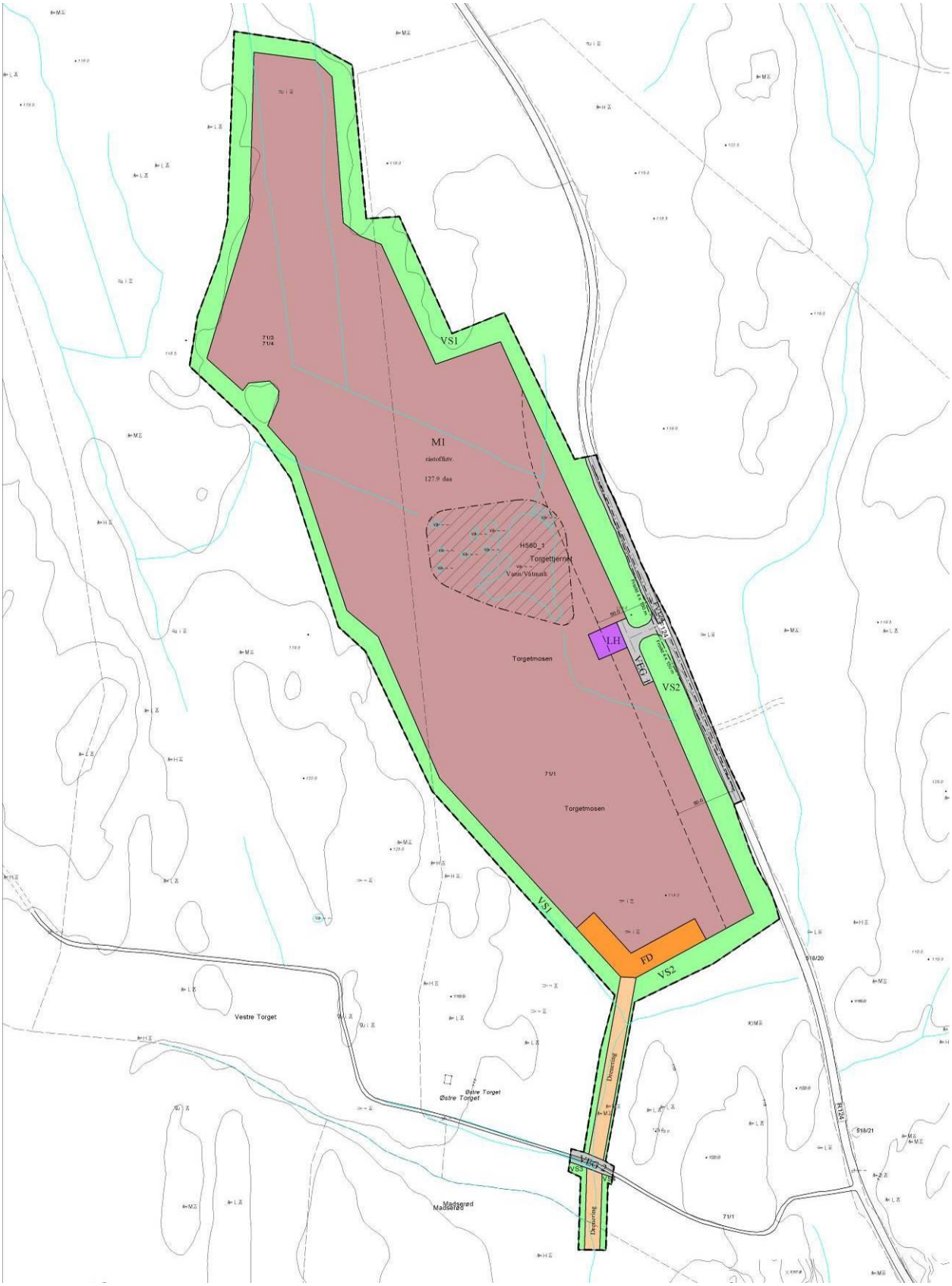

Planforslaget

Tidspunkt for ferdigstillelsen av torvuttak og opparbeidelse til etterbruk er avhengig av marked (årlig uttaksvolum) for leveranse i regionen. Etterbruk vil bli landbruks-areal, som nevnt over og evt. kombinert med annen næringsvirksomhet, våtmark, tjern og fiskedammer.

6.4 Adkomst

Adkomst fra fylkesveg 124 var ønsket med 2 avkjørsler. Etter høring og brev fra Statens vegvesen planlegges nå kun 1 avkjørsel fra fv. 124, med meget god sikt: 4m. x 150 m.

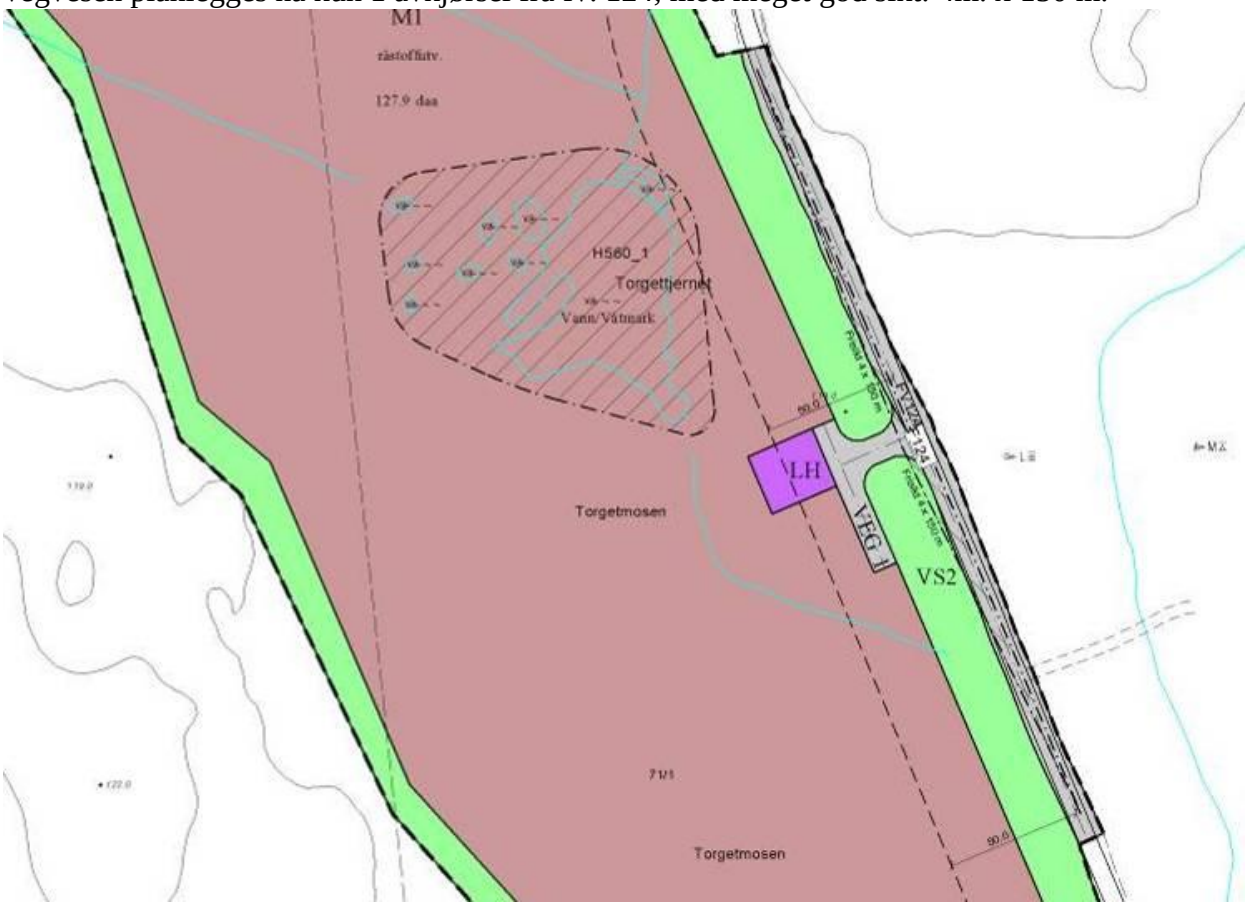

Revidert planforslag, Alternativ med kun 1 ny avkjørsel VEG1 i kryss med fylkesveg 124.

Foto: Gode siktforhold sørover langs fylkesveg 124.

Foto: Gode siktforhold nordover langs fylkesveg 124.

Foto Lisbet Baklid: Eksisterende grøft midt i planområdet

Foto: Lisbet Baklid: Eksisterende / gammel grøft sør for Torgetmosen

7. Krav om konsekvensutredning av planen

Bestemmelsene om konsekvensutredninger av juni 2009 innebærer at konsekvensutredning skal integreres i arealplanleggingen for saker som avgjøres gjennom plan. Krav til konsekvensutredning for arealplaner skal fastlegges gjennom innledende behandling av forslag til planprogram.

I følge forskriftens § 3 bokstav d) skal detaljreguleringer som innebærer endringer av kommuneplan eller områderegulering *vurderes etter forskriften § 4*. Kriteriene er gjengitt nedenfor og gitt vår vurdering av konfliktgrad.

Konsekvensene av planen skal utredes dersom de er i konflikt med følgende tema:

§ 4. *Kriterier for vurdering av vesentlige virkninger for miljø og samfunn*		Konflikt	Ikke konflikt
a)	er lokalisert i eller kommer i konflikt med områder med særlig verdifulle landskap, naturmiljø, kulturminner eller kulturmiljø som er vernet eller fredet, midlertidig vernet eller fredet eller foreslått vernet eller fredet, eller hvor det finnes eller er stor sannsynlighet for å finne automatisk fredete kulturminner som inngår i et kulturmiljø med stor tidsdybde.	**1)**	√
b)	er lokalisert i eller kommer i konflikt med viktige inngrepsfrie naturområder eller utgjør en trussel mot truede naturtyper, truede arter eller deres leveområder, mot prioriterte arter eller deres funksjonsområder, mot utvalgte naturtyper, eller mot andre områder som er særlig viktige for naturens mangfold.	**2)**	√
c)	er lokalisert i større naturområder som er særlig viktige for utøvelse av friluftsliv, herunder markaområder, eller i viktige vassdragsnære områder som ikke er avsatt til utbyggingsformål eller i overordnede grønnstrukturer og viktige friområder i byer og tettsteder, og hvor planen eller tiltaket kommer i konflikt med friluftslivsinteresser,		√
d)	kommer i konflikt med gjeldende rikspolitiske bestemmelser eller rikspolitiske retningslinjer gitt i medhold plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 nr. 77 eller statlige planretningslinjer, statlige planbestemmelser eller regionale planbestemmelser gitt i medhold av lov 27. juni 2008 nr. 71,		√
e)	kan komme i konflikt med utøvelsen av samiske utmarksnæringer, eller er lokalisert i reindriftens særverdiområder eller minimumsbeiter og kan komme i konflikt med reindriftsinteresser, eller på annen måte kan komme i konflikt med reindriftens arealbehov,		√
f)	innebærer større omdisponering av landbruks-, natur- og friluftslivsområder eller områder som er regulert til landbruk og som er av stor betydning for landbruksvirksomhet,		√
g)	gir vesentlig økning i antall personer som utsettes for høy belastning av luftforurensning, støy eller lukt, eller kan føre til vesentlig forurensning til jord, vann eller sedimenter, eller kan føre til vesentlig økning av utslipp av klimagasser, eller kan føre til vesentlig stråling,		√
h)	medfører risiko for alvorlige ulykker, ras, skred og flom,	**3)**	√
i)	kan få konsekvenser for befolkningens helse eller helsens fordeling i befolkningen,		√
j)	kan få vesentlige konsekvenser for befolkningens tilgjengelighet til uteområder, bygninger og tjenester,		√
k)	kan få vesentlige miljøvirkninger i en annen stat.		√

1) Haldenvassdraget er varig vernet, slik at avrenning til Aremarksjøen vil bli kontrollert ved bruk av fangdammer. Utredningsbehovet vil bli undersøkt. Hensynssonen langs tjern, bekk og vassdraget dokumenters ved hjelp av analyser og fotodokumentasjon,

samt bruk av kjent litteratur og dokumenter. Kartlegging utført høsten 2013 WKN rapport 2013 av 24.12.2013, v/ Ola Wergeland Krog.

2) Våtmarksområdet med leveområde for innsekter er registrert. Det er også brukt kjent dokumentasjon i området, bl.a. "Rapport nr. 109/98 fra Jordforsk. Plan for miljørettet veksttorvproduksjon og naturgjennoppretting av arealer etter bruk. Konsekvenser av torvuttak, rensetiltak og gjennoppretting". Det vises til WKN rapport, nevnt over.

Bredmosen, som ligger nordvest for Torgetmosen er registerrt i Direktoratet for naturforvaltning: Naturbase dokumentasjon – Biologisk mangfold som inntakte høgmyrer, som ligger ca. 500 meter unna Torgetmosen. På Torgetmosen har det vært drevet torvuttak der tidligere i ca. 70 år, fram til 1950-1960 tallet. Myrene er drenert.

3) Flomrisiko utredes / beregnes og vurderes ved bruk av kjent kunnskap om bekk, Ara og Haldenvassdraget fordrøyningsmagasin ved flom og ekstrem nedbør. Det vises til egen ROS-analyse. Tiltakets nærhet til Haldenvassdraget, som er et varig vernet vassdrag og konsekvenser i denne sammenheng vil bli utredet og dokumentert.

Tiltaket vil ikke få konsekvenser for kulturlandskapet.

Vi mener planforslaget ikke fører til konsekvenser etter kriteriene i tabellen over. Vi mener i tillegg det bør legges vekt på at arealdisponeringen fastsettes en detaljreguleringsplan og derfor bør regulering av tiltaket kunne tas opp til behandling, selv om arealdisponeringen ikke er i samsvar med kommuneplanens arealdel, LNF-sone.

Foto: Torgetmosen med Torgettjern.

8 Informasjon, medvirkning, anbefaling og framdrift

8.1 Informasjon – medvirkning - høring

Det er ingen direkte naboer til tiltaket. Uttaksområdet ligger i god avstand til nærmeste bebyggelse er v/ Strømsfoss (ca. 1 km.). Informasjonsmateriale var tilgjengelig på servicetorget på rådhuset i Aremark. Planprogrammet ble sendt ut på høring til offentlige etater og naboer i henhold til adresseliste. Det ble ikke arrangert åpent møte i forbindelse med planarbeidet.

Ved oppstart av planarbeidet kom det inn 6 merknader, slik:

1. Statens vegvesen, brev av 07.10.2011 om bl. a at torvuttaket må basere seg på en avkjørsel.
2. Magne Pettersen, foreløpig notat av 10.10.2011 om øyenstikkere i Brutjernområdet m.m.
3. Østfold fylkeskommune, brev av 25.10.2011 om presiseringer i planprogrammet med forhold til friluftsinteressene, naturverdiene, naturmangfoldet, om etappevis framdrift, om særskilt regulering rundt Torgettjernet med buffersone og hensynssone, om flomfare, om risiko- og sårbarhet, om kulturminner, om konsekvensutredning. Og om planframstilling.
4. Fylkesmannen i Østfold, brev av 28.10.2011 om vurderinger, alternative lokaliseringer, om naturmangfoldloven, om kartlegging på 1970-tallet, om friluftsinteresser og om tilbakeføring til naturområde.
5. Miljørettet helsevern i Indre Østfold, brev av 31.10.2011 om hensyn til omgivelser mv.
6. Notat fra Geir Hardeng, Miljøvernavd., Fylkesmannen i Østfold om ønsket torvuttak, om myr i Østfold og samlet plan for uttak.

Det er tatt hensyn til disse merknader i fastsatt planprogram i PUU, sak 31/12 av 06.12.2012.

Foto: Torgettjern.

Sammendrag, oppsummering og kommentarer etter offentlig ettersyn

	Merknad med sammendrag, oppsummering	*Tiltakshavers kommentar*
	Østfold fylkeskommune, brev av 03.02.2013: De viser til sitt brev av 25.10.2011 ved oppstart av planarbeidet. Planen er ikke i samsvar med kommuneplanens arealdel og de savner en overordnet vurdering hvorfor det aktuelle området er valgt som uttaksområde. De har merknader i 8 kulepunkt: • Planen burde vært belyst bedre. Planbeskrivelsen burde gitt flere avklaringer. • Planen mangler vurderinger etter naturmangfoldloven. • Etappevis framdrift i uttaket med fortløpende etablering av etterbruk. • Er det realistisk å bevare tjernet når terrenget senkes 3,5 – 4 meter? • Støyproblematikken og uklar myndighet. En må henvise til retningslinje T-1442 / 2012. Bestemmelsens § 1a) 5 må endres. • Bestemmelsens § 5) 1, ledd om utbyggingsavtaler. Det er ikke anledning til å stille krav om dette. • Det kan ikke tas inn retningslinjer i planbestemmeslene. • Fylkeskonservatoren uttaler at kulturminneinteressene i planen er ivaretatt. Oppsummering/konklusjon: De mener at planen er mangelfull på flere punkter. Deres innspill er ikke fulgt opp på en tilfredsstillende måte. De anbefaler at kommunen følger opp merknadene foran i det videre arbeid med planen. De vil imidlertid ikke motsette seg at planen egengodkjennes.	Det vises til notater, til innspill fra Degernes Torvstrøfabrikk til Østfold fylkeskommune, til Planstrategi for ny fylkesplan med tema uttak av naturressurser, vinter 2012-2013. Det vises også til brev fra Fylkesmannen i Østfold om myrer i Østfold. Naturmangfoldlovens §§ 8-12 bør legges inn i oppfølgingen av planen, med analyser og undersøkelser av natur og biologisk mangfold i hht etappeplan. Det er lagt inn driftsplan med etappevis framdrift i bestemmelsene. Tjernet vil kunne forsøkes bevart ved ferdigstilling av uttaket, men da med en lavere vannstand. Bestemmelsen om støy er endret. Det vil være lite støy med uttaket. Moderat transport og trafikkstøy. Bestemmelsen er også endret mht at krav om utbyggingsavtaler er tatt ut. Tilsvarende er retningslinjer tatt ut av bestemmelsene. Deres innspill skal følges opp av kommunen og tiltakshaver i det videre arbeid med planen og etappevis plan for uttaket. Revidert planmateriale bør kunne godkjennes.
	Fylkesmannen i Østfold, brev av 01.02.2013: De skriver innledningsvis om forskrift om konsekvensutredninger (KU) og om hvilke planer som har vesentlig virkninger for miljø og samfunn. Krav til KU må avklares tidligst mulig. At detaljreguleringen er i strid med kommuneplanens arealdel forsterker dette kravet. De viser også til naturmangfoldlovens §§ 8-12. De viser til kunnskapsbasert forvaltning. De ber om at det blir redegjort for alternative områder for	Planprogrammet drøfter forhold om KU-krav på en enkel måte. Det har vært torvuttak på denne myra på 1950-tallet med omfattende grøfting. For alternative lokaliseringer så vises det til innspill fra Degernes Torvstrøfabrikk, til ny fylkesplan for

	torvuttak. De ber også om at eksisterende informasjon om naturverdier i området ble innhentet. Det bør vurderes om myra burde vært undersøkt på nytt. Fylkesmannen ber om at kommunen stiller strengere krav til slike planer. De ber om at det undersøkes utredningsbehov for avrenning til Aremarksjøen. Undersøkelsene bør gjøres før evt. tillatelse gis. Krav til avbøtende tiltak bør gis. Fylkesmannen skriver om dokumentet Halvorsen, R (Økland) 1977, Myrvegetasjon i Indre Østfold. Der beskrives myra som en fattig regnvannsmyr. De viser også til fylkets verneplan for myr (1978) hvor myra ble ansett å være uten særlig verneverdi. De mener at myra bør undersøkes før det tas beslutning. Torvuttaket vil drenere myra mot bekken i sør. De ber om at det gjøres undersøkelser av bunndyr i bekken for å kunne dokumentere i ettertid hvordan torvuttaket evt. påvirkes bekken og vassdraget nedstrøms. De er usikre på hvor stor støyproblematikk det er ved torvtaket. Bestemmelsene er uklare mht støy og støv. <u>Konklusjon:</u> De anbefaler at planen utsettes til en bredere kommuneplanprosess. De fremmer imidlertid ikke innsigelse til planen. De vil sterkt anbefale at det arbeides vider med planen for å få et bedre beslutningsgrunnlag og en bedre reguleringsplan. De vil spesielt anbefale at: - Det beskrives andre myrområder det kan være ønskelig å ta ut og sammenligning av denne myra og de andre. - Det gjøres bunndyrundersøkelser i bekken nedstrøms myra, med oppfølging. Det gjøres vurderinger i samsvar med naturmangfoldlovens §§ 8-12 med krav til miljøforsvarlig teknikker og driftsmetoder. - Planbeskrivelsen oppdateres mht informasjon om myra, fra Myrvegetasjon i Indre Østfold og verneplan for myr. - Det må redegjøres for støyforhold. Reguleringsbestemmelsene må gjennomgås og forbedres.	Østfold, med tema utnytting av naturressurser. Det er planlagt fangdammer nedstrøms myra og det vil bli tatt prøver av vannet før tiltak settes i verk, samt at det tas jevnlig prøver ved tømming av fangdammene og analyser av vann og bunndyr. Her er det dokumentert kjent kunnskap og fylkesmennens grundige brev bør tas med i det videre arbeidet og krav til drift. Det vil kunne bli tatt prøver av bunndyr før og ved anlegg av fangdammene i dreneringsområde i sør. Støyen fra torvuttaket er lav og transporten med veitrafikkstøy er moderat.Planbestemmelsene er endret mht dette. Planmaterialet er og vil bli forbedret og ved det videre arbeid med plan og tiltak vil en kunne følge tiltaket nøye. Merknaden vil bli etterkommet.
	Statens vegvesen, brev av 04.02.2013: De skriver om krav om kun en adkomst og om frisiktsoner på 4 x 150 meter. Det er heller ikke tatt inn bestemmelse om at Statens vegvesen skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylkesvegen. De har innsigelse til dette. Som faglige råd mener de at det må utredes hvor mye trafikk	Reguleringsbestemmelsene er endret både mht frisiktsone og at Statens vegvesen skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylksvegen før uttak kan starte. Byggegrense er justert til 50 meter. Det midlertidige kontor og hvilebu

	tiltaket vil skape, trafikkavvikling og transportruter beskrives. Bestemmelse om frisiktsone med at det ikke skal være sikthinder høyere enn 0,5 meter over vegens plan. Byggegrenseavstand nærmere enn 50 meter må begrunnes.	skal fundamenters på en enkel måte. Dett er tatt inn i både revidert plankart og bestemmelser, som kan sendes til saksbehandler.

8.2 Sammenlikning, sammenstilling og anbefaling

På grunnlag av de gjennomførte konsekvensvurderingene er de samlede konsekvensene beskrevet over. I tillegg vil de viktigste virkningene og forskjellene mellom alternativer til størrelse på uttaket og til alternative lokaliseringer, så er dette ikke vurdert i denne omgang. Konsekvensene for landskap er vist i 3D-bilder, visuell form.

Alternativene 1 og 2:

Alt. 1 Anbefalt planforslag på 127,9 dekar.

Alt. 2 Redusert uttak på ca. 75 dekar (ikke vist).

Det gjøres rede for hvordan alternativene sikrer måloppnåelse i forhold til målsettinger og ressursutnyttelse, slik: For å utnytte torvressursen på en bærerkraftig måte tilrådes torvuttak i 3,5 meters dybde og tilbakeføring til LNF-område, med landbruk og våtmark. Med redusert uttak vil måloppnåelsen kun bli på 50 %. Alternative lokaliseringer er under vurdering, både i marker kommune ved Stormosen og i andre kommuner i regionen.

På grunnlag av det som kommer frem i planarbeidene, i vurderinger av konsekvenser og sammenstillingen av alternativene, vil tiltakshaver anbefale at en velger alternativ 1, som er det planforslaget som fremmes. Anbefalingen grunngis med at ressursen bør utnyttes til torvstrøproduksjon og at uttaket tar hensyn til etterbruk som LNF-område/våtmark.

Foto: Lisbet Baklid: Torgettjern

Foto: Torgetmosen – Strømsmosen.

8.3 Forslag til revidert framdrift

FASE:	**Milepel:**
innledende møte i Aremark kommune	*Juni 2011*
Befaringer og møter, prinsippavklaringer	*Juni 2011*
Planprogram med behandling i kommunen, DUU sak 23/11	*1. sept. 2011*
Kunngjøring om oppstart av planarbeid, brev til berørte/planmyndigheter, høring av planprogram	*15. sept. – 31. okt. 2011*
Analyser og planskisser	*Sept. – des. 2011*
Skissering reguleringsplan, gjennomgang av oppdragsgiver	*Sept. – des. 2011*
Gjennomgang av innkomne merknader - justeringer	*Okt. – des. 2011*
ROS-analyse	*Sept. 2012*
Planforslag m/bestemmelser, oversendelse til kommunen	*Nov. 2012*
Planprogrammet fastsatt i kommunen	*Des. 2012*
Behandling av planforslag i kommunen	*Des. 2012 – febr. 2013*
Offentlig ettersyn	*19.12.2012 – 04.02.2013*
Godkjenning av forslag til detaljreguleringsplan m/ vedlegg	*februar 2014*
Arkivering av godkjent plan	*Mars 2014*

Foto: Representanter for tiltakshaver Degernes Torvstrøfabrikk og grunneierne.

Torgetmosen - Strømsmosen

Foto: Lisbet Baklid: Torgettjern

REGULERINGSPLAN FOR
Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak
i Aremark kommune

TEGNFORKLARING

PBL § 12-5 AREALFORMÅL

1. Bebyggelse og anlegg

- M1 — Område for råstoffutvinning (M1)
- LH — Lager/hvilebu
- FD — Fangdam

2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

- Veg (offentlig, FV124)
- Veg (privat, VEG 1, VEG 2)
- Trasee for drenering

3. Grøntstruktur

- VS — Vegetasjonsskjerm, VS1 - VS4

Områder med hensynssone i reguleringsplan (pbl. § 12-6, jf. § 11-8)

- H140 — Frisiktsone 4 x 150 m
- H560 — Bevaring naturmiljø Torgettjernet

STREKSYMBOLER MV.

- Planens begrensning
- Formålsgrense
- Regulert byggegrense
- Regulert senterlinje
- Frisiktlinje 4 x 150 m

Kartgrunnlag FKB
Ekvidistanse 5 m
Målestokk 1:2000

N

0 20 40 60 80 m

Dato: 02.11.12, Rev: 24.05.13, 07.10.13, 02.01.14, 06.01.14

SAKSBEHANDLING IFLG. PLAN- OG BYGNINGSLOVEN	SAKSNR	DATO	SIGN.
Planprogram: Drift- og utviklingsutvalget	23/11	01.09.11	PML
Kunngjøring av oppstart av planarbeidet		15.09.11	PML
1. gangs behandling i det faste utvalget for plansaker	31/12	06.12.12	EKJR
Offentlig ettersyn fra 19.12.12 til 04.02.13	31/12	06.12.12	EKJR
2. gangs behandling i det faste utvalget for plansaker			
Kommunestyrets vedtak:			

Planen er utarbeidet av:		PROSJ.NR	SAKSBEH.	TEGN.
AREAL+	Lilllehammer Tlf: 976 61 976 Fåvang Tlf: 61 24 57 70 Gjøvik Tlf: 90 97 37 51	12015	PMO	BEB

REGULERINGSBESTEMMELSER FOR TORGETMOSEN – STRØMSMOSEN TORVUTTAK,

del av gnr. del av gnr. 70 bnr. 42 og del av gnr. 71 bnr. 1, 3 og 4

02.11.2012. Sist revidert: 06.01.2013.

GENERELT

Avgrensing av planområdet er vist på plankartet med reguleringsgrense. Området reguleres til følgende formål, j.fr. plan- og bygningsloven § 12-5, nr. 1, 2, 3 og § 12-6:

§ 12-5, nr. 1 Bebyggelse og anlegg:
- Område for råstoffutvinning (M1)
- Område for lager/hvilebu (LH)
- Fangdam (FD)

§ 12-5, nr. 2 Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur:
- Veg (offentlig fylkesveg 124)
- Veg (privat, VEG1)
- Trase for drenering

§ 12-5, nr. 3 Grøntstruktur:
- Vegetasjonsskjerm (VS1, VS2, VS3 og VS4)

§ 12-6 Hensynssoner
- Sikringssone frisikt
- Hensynssone våtmark, vassdrag

1 a) Råstoffutvinning M1

1. Områdene skal benyttes til råstoffutvinning/torvuttak, lagring og tilvirkning av produkter med grunnlag i forekomsten. Når den regulerte virksomheten i området er avsluttet, skal området gå over til landbruksområde.

2. I området for torvuttak skal inngrepene ligge innenfor grensen mot urørt område/vegetasjonsskjerm. For område skal uttaksdybde ikke skje under kote 110,5 m.o.h., hvor referansehøyden er hentet fra digitalt kartverk. Torvuttaket skal drives med terrengtilpasset avslutning mot vegetasjonsbeltet med en skråningsfall på 3:1 og i palletrinn på 1,0-1,5 meter.

3. Skrot og avdekkingsmasse skal tas vare på og plasseres innenfor det regulerte området avsatt til råstoffutvinning i tråd med gjeldende regelverk. Bearbeidingen tillates kun inne på området.

4. Torvuttaket skal sikres mht. nødvendige avbøtende tiltak i uttaksområdet for å unngå forurensning og miljøulemper.

5. Støv og støy fra torvuttaket og produksjonsanlegg må til en hver tid holdes innenfor grenser fastsatt av forurensningsforskriften og støyretningslinje T-1442/2012. Støybelastningen i området utenfor torvuttaket, M1, skal ligge

under 50 dBA (Lden) ekvivalent støynivå målt utendørs.

6. Drift i torvuttaket, skal skje på virkedager mellom kl. 07:00 og 19:00. På lørdager skal drift ikke skje etter kl 16:00. Støyskapende virksomhet, skal ikke skje på lørdager. På søn- og helligdager tillates ingen form for virksomhet.

7. Når driften av torvuttaket opphører, skal det tilbakeføres tilstrekkelig masser i uttaket for å legge til rette for vegetasjonsetablering. Ved avslutning av delområder skal disse tilplantes. Skråningene mot uttakets permanente yttergrense mot vegetasjonsbeltet behandles fortløpende.

8. Driften skal følge reguleringsbestemmelsene, plankart samt "Driftsplan med etappevis uttak og tilbakeføring til LNF-skogbruk", datert 06.01.2014. Etappe-/driftsplanen viser uttaket og arealbruk i forskjellige faser. Hele planområdet skal avsluttes med revegetering og sikring. Etappene istandsettes fortløpende og så snart som praktisk mulig etter uttak.

9. Driver av torvuttaket er ansvarlig for eventuell forurensning av naturmiljø eller vassdrag / bekken i området som følge av drift av torvuttaket, jfr forurensningsloven og drikkevannsforskriften.

1 b) Område for lager/hvilebu

Området LH skal benyttes til lager og hvilebu. Lagring av utstyr til virksomheten skal være tillatt. Lager/hvilebu skal ha lett fundamentering og stå på enten hjul eller påler. Byggegrense fra fylkesveg er vist på plankartet som 50 meter fra fylkesveien.

2 a) Veg: Offentlig kjøreveg (Fv.124)

Eksisterende fylkesveg Fv. 124, skal benyttes som kjøreveg.

2 b) Veg: Privat kjøreveg (VEG 1 og VEG 2)

Privat adkomst til torvuttaket. Regulert bredde er 8 meter, inkl. kjørebane og skulder/grøft/skjæring/fylling på hver side. Adkomstvegen til torvuttaket skal stenges med låsbar bom når driften ikke er i gang. Byggeplan for VEG1 skal være godkjent av Statens vegvesen før tiltaket igangsettes.

2 c) Særskilt område for drenering

Områdene for drenering skal benyttes til å fange opp avrenning fra myra og finpartikler/humus i vann som måtte renne gjennom og ut av torvuttaket. Dreneringen skal ha fangdammer og fordrøyningsmagasin, som skal dimensjoneres og utformes slik at vannets hastighet reduseres for at finpartikler/humus skal kunne sedimenteres. Fangdammene skal kontrolleres og tømmes regelmessig, hvor det foretas undersøkelser av bunndyr i bekken, både ved oppstart/anlegg og ved periodevis tømming.

3) Vegetasjonsskjerm – Restriksjonsområde for skjermingstiltak (VS1 – VS4)

Områdene har som formål å danne en skjerm rundt tiltaket. Videre skal vegetasjonsskjermen fungere som buffersone mot støv/støy, vassdrag og innsyn. Området er regulert slik at hogst i skjermingsområdet ikke er tillatt. Tiltaket er ansvarlig for eventuelt pleie av vegetasjonen. Skjermingstiltak skal evt. anlegges som jordvoll og beplantes med skog.

4) Hensynssoner:

1. Området for frisiktsone skal benyttes til sikringssone frisiktsone på 4 x 150 meter langs Fv. 124. Det skal ikke være sikthinder høyere enn 0,5 meter over fylkesvegens plan.

2. Området for hensynssone i og rundt Torgettjernet skal benyttes til å opprettholde tjernet, med en ny kotehøyde på 110,5 moh.

5) Rekkefølgebestemmelser:

1. Statens vegvesen skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylkesvegen, dvs avkjørselen for VEG1 til fylkesvegen.

2. Før iverksetting av tiltak i henhold til reguleringsplanen skal bekken gjennom området sikres med åpent løp til dreneringsområdene, med terskler og fangdammer. Drenering under adkomstveien, VEG 2 med rør.

3. Det skal avsettes midler til istandsetting etter endt uttak og tilbakeføring til skogbruk.

4. Etterbruk av området til landbruk skal sikres i samsvar med:
   - bestemmelsene for Område for råstoffutvinning (M1) og øvrige bestemmelser over,
   - etappe- og driftsplanen, datert 06.01.2014, samt
   - plankart, datert 06.01.2014.

PML, p.12015, 07.11.2012, sist revidert 06.01.2014 av Aremark kommune.

ROS-ANALYSE
FOR
TORGETMOSEN-STRØMSMOSEN TORVUTTAK
I
AREMARK KOMMUNE

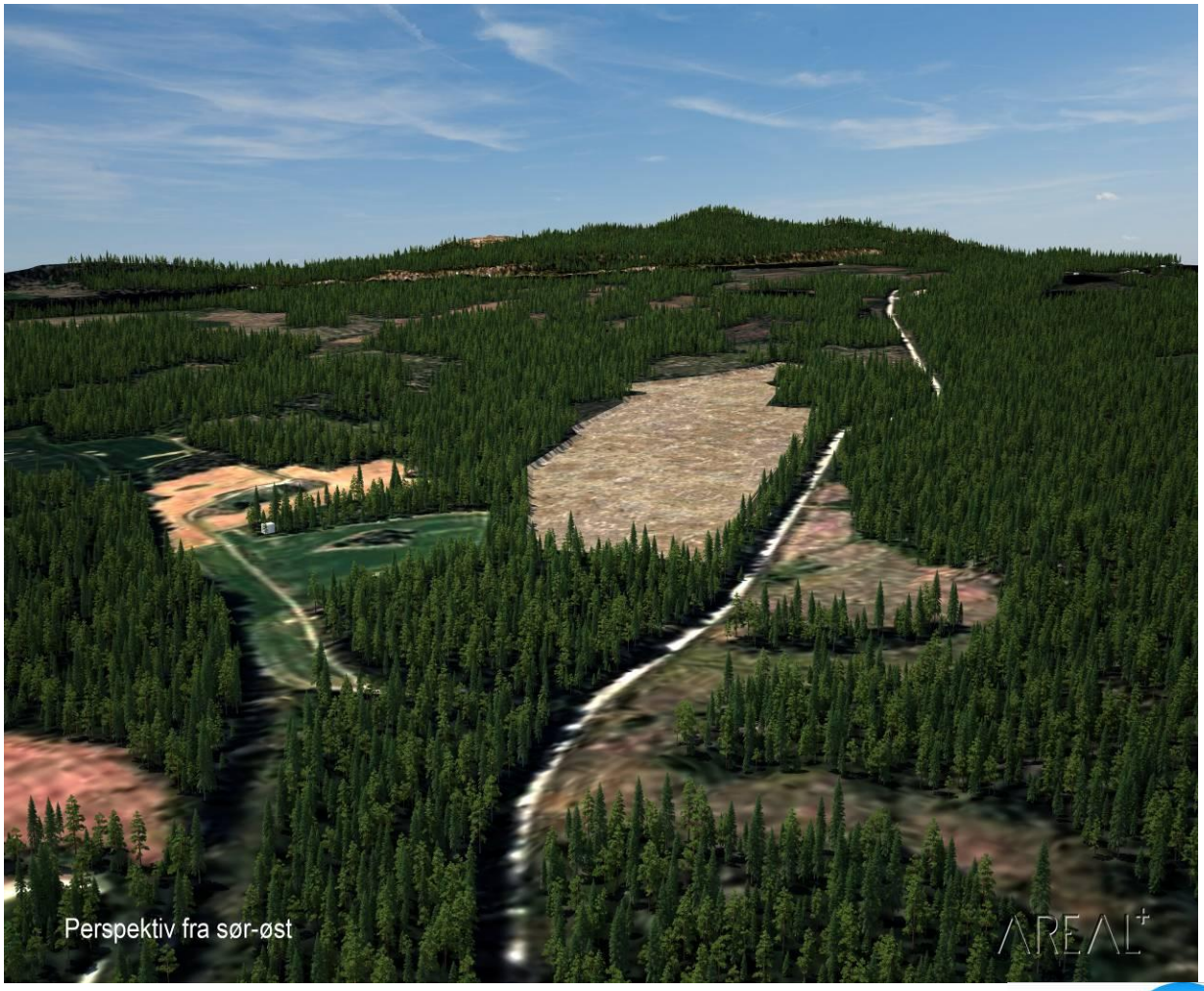

AREAL+

Areal+, p. 12015, pmo

Oppdragsgiver:
DEGERNES TORVSTRØFABRIKK AS, v/ Ragnar R. Halvorsen, 1892 Degernes.

Rapportnavn:
Risiko- og sårbarhetsanalyse for Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak i Aremark kommune.

Prosjektnr: 12015

Oppdragsbeskrivelse:
Forslag til reguleringsplan for Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak i Aremark kommune.

Oppdragsleder: Petter Mogens Lund

Kvalitetskontroll: Olav Talle

Areal^{+} AS - www.arealpluss.no

FORORD

Areal+ AS er engasjert av Degernes Torvstrøfabrikk AS, v/ Ragnar R. Halvorsen, 1892 Degernes, for å utarbeide forslag til detaljreguleringsplan for Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak i Aremark kommune.

Eiendommene som berøres av planforslaget er:

Gnr. 71/Bnr. 1:	Grunneier er Einar Sande, v/ Arne Sande, Strømsfoss, 1798 Aremark.
Gnr. 71/Bnr. 3 og 4:	Grunneier er Paul Einar Strøm, Strøm, 1798 Aremark.
Gnr. 70/Bnr. 42	Grunneier er Alf Ulven, Lund gård, Strømsfoss, 1798 Aremark.

ROS-analysen inngår som et vedlegg til reguleringsplanforslaget og vedlagt dokumentasjon.

Lillehammer, den 21 09 2012, rev.: 01 11 2012 og 06 01 2014.

Petter Mogens Lund
Petter Mogens Lund
Oppdragsleder

Olav Talle
Olav Talle
Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse:

1. SAMFUNNSIKKERHET OG RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE.....4

2. METODE.....4

3. SJEKKLISTE MED HENDELSER, KONSEKVENSER OG TILTAK.....6

4. KONKLUSJON:.....10

5. DE AKTUELLE HENDELSENE ER: 11

1. SAMFUNNSIKKERHET OG RISIKO- OG SÅRBARHETSANALYSE

I henhold til plan- og bygningslovens § 4-3 skal planmyndigheten påse at det blir gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse for planområdet i forbindelse med areal- og samfunnsplanlegging. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som knyttes til planområdet og eventuelle endringer som følger av planen eller tiltak som er hjemlet i den. Formålet med § 4-3 er å gi et grunnlag for å forebygge risiko for skade og tap av liv, helse, miljø, viktig infrastruktur og andre materielle verdier mv. Således kan en ved å kartlegge sannsynlighet og konsekvenser av uønskede hendelser prioritere risikoområder og planlegge tiltak for å forhindre dem eller redusere konsekvensen av dem dersom de skulle oppstå. Bakgrunnen for kravet om risiko- og sårbarhetsanalyse retter seg spesielt mot å forhindre at det gjennom arealdisponeringen skapes særlig risiko. I utgangspunktet bør det unngås å bruke arealer som inneholder uønsket risiko og sårbarhet.

2. METODE

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) er systematisk kartlegging av farer basert på en metode for innsamling av data. Denne ROS-analyse er i hovedsak basert på en kvalitativ risikovurdering som er bygget på flere undersøkelser og forskjelling kildemateriale. Styrken ved å benytte en slik kvalitativ metode er at den gir et helhetsbilde av risiko- og sårbarhetsvurderingen for planen.

Risiko uttrykker den fare som uønskede hendelser representerer for mennesker, miljø, økonomiske verdier og samfunnsviktige funksjoner. Risiko er et resultat av **sannsynligheten** (frekvensen) for og konsekvensene av uønskede hendelser. **Sårbarhet** er et uttrykk for et systems evne til å fungere og oppnå sine mål når systemet utsettes for påkjenninger. For å etablere en felles systematikk som letter kommunikasjonen og forståelsen mellom de impliserte partene i planprosessen, har analysen tatt utgangspunkt i flere ulike sjekklister som er fremlagt som eksempler av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Sjekklisten er et supplement med hensyn til ny plan- og bygningslov og utvidet med flere aktuelle hendelser som kan medføre virkninger for miljø og samfunn.

I **sjekklisten** er det listet opp flere mulige hendelser som både isolert sett og helhetlig synliggjør risiko- og sårbarhet med hensyn til konsekvenser for og konsekvenser av planen. Forhold som er vurdert til ikke å være tilstede kviteres ut i egen kolonne. Hendelser som kan påvirke planområdet kommenteres i egen kolonne. Sannsynlighet, konsekvenser og risiko vurderes etter følgende kriterier:

Vurdering av **sannsynlighet** for hendelse er delt i:

5. Svært sannsynlig / forholdet kan være kontinuerlig tilstede
4. Meget sannsynlig / periodvis, lengre varighet
3. Sannsynlig / flere enkelttilfeller
2. Mindre sannsynlig / kjenner tilfeller
1. Lite sannsynlig / ingen tilfeller.

Vurdering av **konsekvenser** av hendelser er delt i:

1. Ubetydelig: Ingen person- eller miljøskader.
2. Mindre alvorlig / en viss fare: Få / små person- eller miljøskader.
3. Betydelig / kritisk:
4. Alvorlig / farlig: Alvorlig person- eller miljøskader
5. Svært alvorlig / katastrofalt: Personskade som medfører død eller varig mén; mange skadd; langvarige eller varige miljøskader.

Risikomatrise

Konsekvens: / Sannsynlighet:	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig/en viss fare	3. Betydelig/ kritisk	4. Alvorlig/ farlig	5. Svært alvorlig/ katastrofalt
5. Svært sannsynlig /kontinuerlig	5	10	15	20	25
4. Meget sannsynlig/ periodevis, lengre varighet	4	8	12	16	20
3. Sannsynlig /flere enkelttilfeller	3	6	9	12	15
2. Mindre sannsynlig/ kjenner tilfeller	2	4	6	8	10
1. Lite sannsynlig/ ingen tilfeller	1	2	3	4	5

- Hendelser i røde felt: Tiltak nødvendig, i utgangspunktet ikke akseptabelt, eventuelt endringer i plan.
- Hendelser i gule felt: Tiltak må vurderes – eventuelt endringer i plan.
- Hendelser i grønne felt: Ikke signifikant risiko, men risikoreduserende tiltak kan vurderes om de skal gjennomføres.

3. SJEKKLISTE MED HENDELSER, KONSEKVENSER OG TILTAK

Tenkelige hendelser, risikovurdering og mulige tiltak er sammentattet i sjekklisten under.

pkt	Hendelse/Situasjon	Tilstede	Sann-synlig.	Konse kvens	Risiko	Kommentar/tiltak
Naturgitte forhold: Er området utsatt for, eller kan planen medføre risiko for*:*						
1.	Snø- eller steinskred?	Nei				Ikke kjent. Helning på terreng tilsier ikke skredfare
2.	Fare for utglidning (er området geoteknisk ustabilt)?	Ja	2	1	2	Jf. Arealis: ingen kjent erosjonsrisiko. Ved anlegg av adkomstvegen bør en likevel nøye planlegge grøfter, stikkrenner og overflatevann- og drenerings-system
3.	Flom/oversvømmelse i grunn?	Ja	2	2	4	Godt drenerende masser. Normal mengde med overflatevann i området. Ingen kritisk fare for oversvømmelser.
4.	Flom i elv/bekk, herunder lukket bekk?	Ja	2	2	4	Ved anlegg av adkomstveg som krysser Torgettjernbekken vil en dimensjonere stikkrennene slik at de håndterer flom i bekken med liten risiko.
5.	Avrenning til bekker	Ja	3	3	9	Risikoen for avrenning til bekker er vurdert som sannsynlig. Gode grøfter med stikkrenner vil kunne lede avrenningen til ønsket areal for fangdammer og bekk.
6.	Er det radon i grunnen?	Ikke kjent				Ikke relevant.
7.	Annet? (Angi)					
Vær, vindeksponering: Er området						
8.	Vindutsatt	Nei				
9.	Nedbørutsatt (ekstremnedbør)	Ja	2	1	2	Ved ekstremnedbør vil veien kunne utgjøre en risiko for utrasinger og / eller utglidninger. Gode grøfter med stikkrenner vil kunne lede vannet til ønsket areal / veggrøft og til Torget-tjernbekken. Dreneringsgrøfter på mosen.
10.	Kuldegrop	Nei				
Natur- og kulturområder. Medfører planen/tiltaket fare for skade på:						
11.	Sårbar flora/fauna/fisk/dyr	Nei				Det er ikke registrert noen truete arter. Viser til

						naturmangfoldrapport.
12.	Verneområder	Nei				
13.	Vassdragsområder	Nei				Det blir endring mht grunnvannsnivå, men ingen fare for skade. Torgettjernet er regulert med hensynssone, med senket vannspeil og redusert grunnvannsnivå ute på mosen.
14.	Kulturminner (automatisk freda kulturminner).	Nei				
15.	Kulturmiljø	Nei				
16.	Naturressurser, skog	nei				
17.	Naturressurser for øvrig	Nei				
Infrastruktur Strategisk områder og funksjoner. Kan planen/tiltaket få konsekvenser for:						
18.	Vei, bru, bane, knutepunkt (terminal, stasjon)	Nei				
19.	Sykehus/-hjem, kirke	Nei				
20.	Brann/politi/sivilforsvar	Nei				
21.	Kraftforsyning	Nei				
22.	IKT-installasjoner	Nei				
23.	Vannforsyning (1000 m^3)	Nei				
24.	Drikkevannskilder	Nei				
25.	Tilfluktsrom	Nei				
26.	Område for idrett/lek	Nei				
27.	Park, rekreasjonsområder	Nei				
28.	Vannområder for friluftsliv	Nei.				
Vil utilsiktede/ukontrollerte hendelser, som kan inntreffe **på nærliggende transportårer**, utgjøre en risiko for området**:**						
29.	Hendelser på veg	Nei				
30.	Hendelser på jernbane?	Nei				
31.	Hendelser på vann/elv	Nei				
Dersom det går **høyspentlinjer** ved/gjennom området:						
32.	Påvirkes området av magnetisk felt fra el-.linjer?	Nei				
33.	Er det spesiell klatrefare i forbindelse med master?	Nei				

Er det - **innenfor området** - spesielle farer forbundet med **bruk av transportnett for gående, syklende og kjørende**						
34.	Til forretning, serviceanlegg, skole, barnehage?	Nei				
35.	Til alpinanlegg/anlegg for friluftsformål?	Nei				
36.	Til ski-/turløyper?	Nei				Gode sikt- og trafikkforhold.
37.	Til busstopp/kollektive	Nei				

	forbindelser?					
Brannberedskap:						
38.	Omfatter området spesielt farlige anlegg?	Nei				
39.	Har området utilstrekkelig brannvannforsyning (mengde og trykk)?	Nei				
40.	Har området bare én mulig atkomstrute for brannbil?	Nei				Det er 2 adkomstveier for brannbil. En fra Østre Torget / Vestre Torget og en fra fylkesvegen 124.
Forurensingskilder. Berøres planområdet av:						
41.	Akutt forurensing	Nei				
42.	Permanent forurensing	Nei				
43.	Støv og støy, industri	Nei				
44.	Støv og støy fra trafikk	Nei				
45.	Støv og støy fra andre kilder.	Nei				
46.	Forurenset grunn	Nei				
47.	Forurensing i sjø/vassdrag	Nei				
48.	Risikofylt industri (kjemi/eksplosiver og lignende)	Nei				
49.	Avfallsbehandlingsanlegg	Nei				
50.	Oljekatastrofeområde	Nei				
Tidligere bruk Er området påvirket/forurenset fra tidligere virksomheter:						
51.	Gruver; åpne sjakter, steintipper etc.?	Nei				
52.	Militære anlegg; fjellanlegg, piggtrådsperringer etc.?	Nei				
53.	Industrivirksomhet, herunder avfallsdeponering?	Nei				
54.	Annet? (Angi)					
Ulovlig virksomhet						
55.	Sabotasje og terrorhandlinger:	Nei				
56.	Er tiltaket i seg selv et sabotasjemål?	Nei				
57.	Finnes det potensielle sabotasje-/terrormål i nærheten?	Nei				
OMGIVELSENE						
Kan planen medføre risiko (for omgivelsen) m.h.t:						
58.	Fare for akutt forurensing	Nei				

59.	Forurensning av grunn eller vassdrag	Ja	2	2	4	Uttaksområdet vil kunne ha en viss risiko med hensyn til vannføring og grunnvannsnivå, men liten fare for forurensning.
Transport og trafikksikkerhet . Er det risiko for						
60.	Ulykke med farlig gods	Nei				
61.	Kan vær/føre begrense tilgjengeligheten til området.	Nei				
62.	Er det risiko for ulykke i av-/påkjørsler	Nei				Eksisterende midlertidig avkjørsel til fylkesveg skal utbedres og vil da kunne bli vurdert som oversiktlig og med godkjente frisiktsoner..
63.	Ulykke med gående/syklende	Nei				
Andre risikoposter i omgivelsene						
64.	Er det regulerte vannmagasiner i nærheten, med spesiell fare for usikker is?	Nei				
65.	Er det regulerte vassdrag i nærheten, som kan føre til varierende vannstand i elveløp?	Nei				
66.	Finnes det naturlige terrengformasjoner som utgjør *spesiell* fare (stup etc.)?	Nei				
67.	Annet? (Angi)					
Spesielle forhold ved utbygging/gjennomføring						
68.	Trafikkulykke ved anleggsgjennomføring	Nei				
69.	Uhell som kan påvirke jernbanen	Nei				
70.	Undergrunnsledning/-kabler	Nei				
71.	Støv og støy fra trafikk	Nei				

4. KONKLUSJON:

Ut fra sammenhengen mellom sannsynlighet og konsekvens er det i matrisen under konkludert med at det er liten til ingen risiko knyttet til de aktuelle hendelser. Risikonivået er svært lavt (grønn rubrikk i matrisen) for alle de aktuelle hendelsene. Det vil derfor ikke bli krevd tiltak i forbindelse med planen for hendelsene. Dette følger av at det er lite til mindre sannsynlig at hendelse vil inntreffe samtidig som konsekvensen av en slik hendelse er mindre alvorlig dersom den skulle inntreffe.

Risikomatrise m/ konklusjon m/ punkt for hendelsene fra sjekklisten over:

Konsekvens: Sannsynlighet:	1. Ubetydelig	2. Mindre alvorlig/ en viss fare	3. Betydelig/ kritisk	4 Alvorlig/ farlig	5. Svært alvorlig/ katastrofalt
5. Svært sannsynlig /kontinuerlig					
4. Meget sannsynlig/ periodevis, lengre varighet					
3. Sannsynlig /flere enkelttilfeller			**5**		
2. Mindre sannsynlig/ kjenner tilfeller	**2** **9**	**3** **4** **59**			
1. Lite sannsynlig/ ingen tilfeller					

5. DE AKTUELLE HENDELSENE ER:

De aktuelle hendelsene er listet opp nedenfor i stigende rekkefølge etter **sannsynlighet/konsekvens**

PKT. 2 Fare for utglidning (er området geoteknisk ustabilt)?	**2 x 1 = 2**

Jfr. Arealis: ingen kjent erosjonsrisiko. Torgetmosen - Strømsmosen er en myr med stabile masser og det er skogsområder og fjell i dagen både mot vest og øst, spesielt ved kollene rundt feltet, både i øst og vest. Området har stabilt terreng.

Sannsynligheten for utglidning innen området synes derfor å være mindre sannsynlig.

Risikoen for jordskred er vurdert til å være mindre sannsynlig og av mindre alvorlig karakter. Ved anlegg av adkomstveien, bør en likevel nøye planlegge grøfter, stikkrenner og overflatevann- og dreneringssystemer for Torgettjernbekken. Dreneringsområde er foreslått i søndre del ved Østre Torget, med vegetasjonsskjerm på hver side av både bekk og veg.

PKT. 3 Flom / oversvømmelse i grunn?	**2 x 2 = 4**

Risikoen for flom på myra, i grunnen eller i bekken er vurdert som liten. Dreneringsgrøften sør i planområdet vil likevel måtte forventes å drenere noe vann, særlig i vårløsningen med smeltevann eller ved ekstremnedbør. Drenering med fangdammer vil kunne gi gode magasiner for flomvannet, forsinke og redusere flommen.

Grunnvannsnivået på Torgetmosen - Strømsmosen vil bli senket.

Sannsynligheten for uønsket hendelse er likevel liten og med relativt små mengder vann vil konsekvensen av uønsket hendelse være lav.

PKT. 4 Flom i elv/bekk, herunder lukket bekk?	**2 x 2 = 4**

Risikoen for flom i bekkene og i dreneringsgrøftene rundt Torgettjernet, er vurdert som liten. Atkomstveien, som krysser Torgettjernbekken, vil likevel måtte forventes å drenere noe vann, særlig i vårløsningen med smeltevann eller ved ekstremnedbør.

Sannsynligheten for uønsket hendelse er likevel liten og med relativt små mengder vann vil konsekvensen av uønsket hendelse være lav.

PKT. 5 Avrenning til bekker.	**3 x 3 = 9**

Risikoen for avrenning fra Torgettjernbekken til andre bekker er vurdert som sannsynlig. Atkomstveien innen planområdet vil likevel måtte forventes å drenere noe vann, særlig i vårløsningen med smeltevann eller ved ekstremnedbør.

Sannsynligheten for uønsket hendelse er likevel liten og med relativt små mengder vann vil konsekvensen av uønsket hendelse være lav.

PKT. 9 Nedbørutsatt (ekstremnedbør).	**2 x 1 = 2**

Generelt lite nedbørsutsatt. Mindre sannsynlig med flom og trolig ubetydelig konsekvens. Det kan derimot få merkbare konsekvenser, i alle fall i forhold til materielle verdier, hvis vi får en situasjon med vårflom og avrenning på frossen mark og det samtidig kommer ekstremnedbør.

Sannsynligheten for uønsket hendelse er likevel liten og konsekvensen av uønsket hendelse vil være lav.

PKT. 59 Kan det medføre risiko mht. forurensning av grunn / vassdrag?	**2 x 2 = 4**

Torvuttaksområdet vil kunne ha en viss risiko med hensyn til å kunne medføre fare for forurensning og avrenning til bekkene og videre til Østre Torget.

Sannsynligheten for uønsket hendelse som kan gi forurensning, er likevel liten og konsekvensen av uønsket hendelse vil være lav.

WKN rapport 2013:9

TORGETMOSEN-STRØMSMOSEN TORVUTTAK

KARTLEGGING AV NATURTYPER OG KONSEKVENSVURDERING AV TILTAKET

24. DESEMBER 2013

Rapport 2013:9

Utførende institusjon: Wergeland Krog Naturkart	**Kontaktperson:** Ola Wergeland Krog	
Oppdragsgiver: Areal + AS	**Kontaktperson:** Petter Mogens Lund	**Dato:** 24. desember 2013

Referanse: Wergeland Krog, O.M. 2012. Torgetmosen – Strømsmosen torvuttak. Kartlegging av naturtyper og konsekvensvurdering av tiltaket. *Wergeland Krog Naturkart Rapport* 2013-9: 12 s.

Referat:

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Areal + AS, ved Petter Mogens Lund gjort en kartlegging av naturtyper og naturmiljø i forbindelse med utarbeidelsen av en reguleringsplan for uttak av torv i Torgetmosen vest for Strømsfoss i Aremark kommune.

Torgetmosen var kraftig påvirket av tidligere torvtekt og grøftingstiltak og bare en mindre del omkring Torgettjernet var fortsatt intakt. Tjernet ble kartlagt som en naturtype - Naturlig fisketomme innsjøer og tjern (kode E1002) og ble vurdert som lokalt viktig C.

Det ble ikke påvist noen sjeldne eller rødlistede arter på myra og det ble konkludert med at den største negative virkningen av tiltaket for miljøet er økt tilførsel av organisk materiale og næringsstoffer til utløpsbekken og Nesbukta i Aremarksjøen. Konsekvensen av tiltaket ble vurdert til «Liten negativ konsekvens» i henhold til Vegvesenets Håndbok 140.

Det påpekes behov for å iverksette tiltak for å ivareta Tortgettjernet som naturtype. Videre at det utarbeides en plan for å redusere de negative konsekvenser som en avrenning av organisk materiale og næringsstoffer vil medføre og det vises her til konkrete tiltak beskrevet i en Jordforsk-rapport som omhandler temaet (Kløve 1998).
Videre påpekes det at tiltaket vil medføre utslipp av klimagassene CO_2, CH_4 og N_2O, og at det både av hensyn til dyre- og plantelivet og til framtidig binding av klimagasser, bør utarbeides en etterbruksplan for tiltaket som har som målsetning å tilbakeføre området til våtmark og på sikt tilbake til myr.

4 emneord:

Torvuttak
Aremark
Naturtypekartlegging
Biomangfold

INNHOLD

1 INNLEDNING 5

2 BESKRIVELSE AV TILTAKET 6

3 METODE 7

3.1 Registreringer 7

4 BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET 7

5 NATURFAGLIGE REGISTRERINGER 8

5.1 Kjente registreringer 8

5.2 Feltarbeid og nye registreringer 8

5.3 Naturtyper 9

6 VURDERING AV TILTAKET 11

7 AVBØTENDE TILTAK 12

8 REFERANSER 12

8.1 Litteratur 12

1 INNLEDNING

Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Areal + AS, ved Petter Mogens Lund gjort en kartlegging av naturtyper og naturmiljø i forbindelse med planlegging av uttak av torv i Torgetmosen vest for Strømsfoss i Aremark kommune.

Planområdet ligger inntil vestre veikant av RV 124 rett nord for Strømsfoss som ligger i nordenden av Aremarksjøen i Aremark kommune, Østfold fylke. Tiltaket er uttak av torv fra myra til produksjon av torvprodukter ved Degernes Torvstrøfabrikk as i Degernes, Rakkestad kommune.

Fig. 1. Oversikt over planområdets beliggenhet nord for Strømsfoss vest for RV 124 i Aremark kommune. Planområdet er avgrenset med rød strek.

Bevaring av naturmiljø og biologisk mangfold er både lokalt og globalt en stor utfordring. Mange arter viser en urovekkende bestandsnedgang og menneskelig påvirkning har i økende grad vært med på å bestemme denne negative utviklingen. De viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold er at leveområdene forandres som en følge av endret arealbruk samt at leveområdene stykkes opp (fragmentering). Regjeringens miljøvernpolitikk forplikter Norge og sektormyndighetene til å forvalte biologisk mangfold slik at arter, som naturlig finnes i Norge, skal sikres i levedyktige bestander. Ved å kartlegge og forvalte arealene ut fra kunnskap om artenes forekomst og krav til leveområder, kan en i størst mulig grad sikre biomangfoldet. Utover det nasjonale regelverket, samt det moralske ansvaret for å sikre livsgrunnlaget til kommende generasjoner, har vi en rekke internasjonale avtaler som pålegger og forplikter Norge til å ta vare på det biologiske mangfoldet.

Kartleggingen vil danne en viktig del av grunnlaget for reguleringen av området. Dette er i samsvar med generelle krav som Naturmangfoldlova stiller for å sikre at det biologiske mangfoldet blir tatt vare på gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven inneholder flere viktige prinsipper, bl.a. om at ”*offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet*” (§8).

Denne rapporten har som formål å tilfredsstille lovfestede krav til kunnskap om hvilke konsekvenser prosjektet vil ha for det biologiske mangfoldet.

2 BESKRIVELSE AV TILTAKET

Tiltaket består av en drenering av myra Torgetmosen slik at torvressursene kan tas ut som råstoff til Degernes Torvstrøfabrikk i **Degernes**. Hele myra skal dreneres sørover og den ca. 1 km lange utløpsbekken renner ut i Aremarksjøen innerst i Nesbukta. Av tekniske installasjoner er det planlagt et lager/hvilebrakke i myras østkant inntil riksveien.

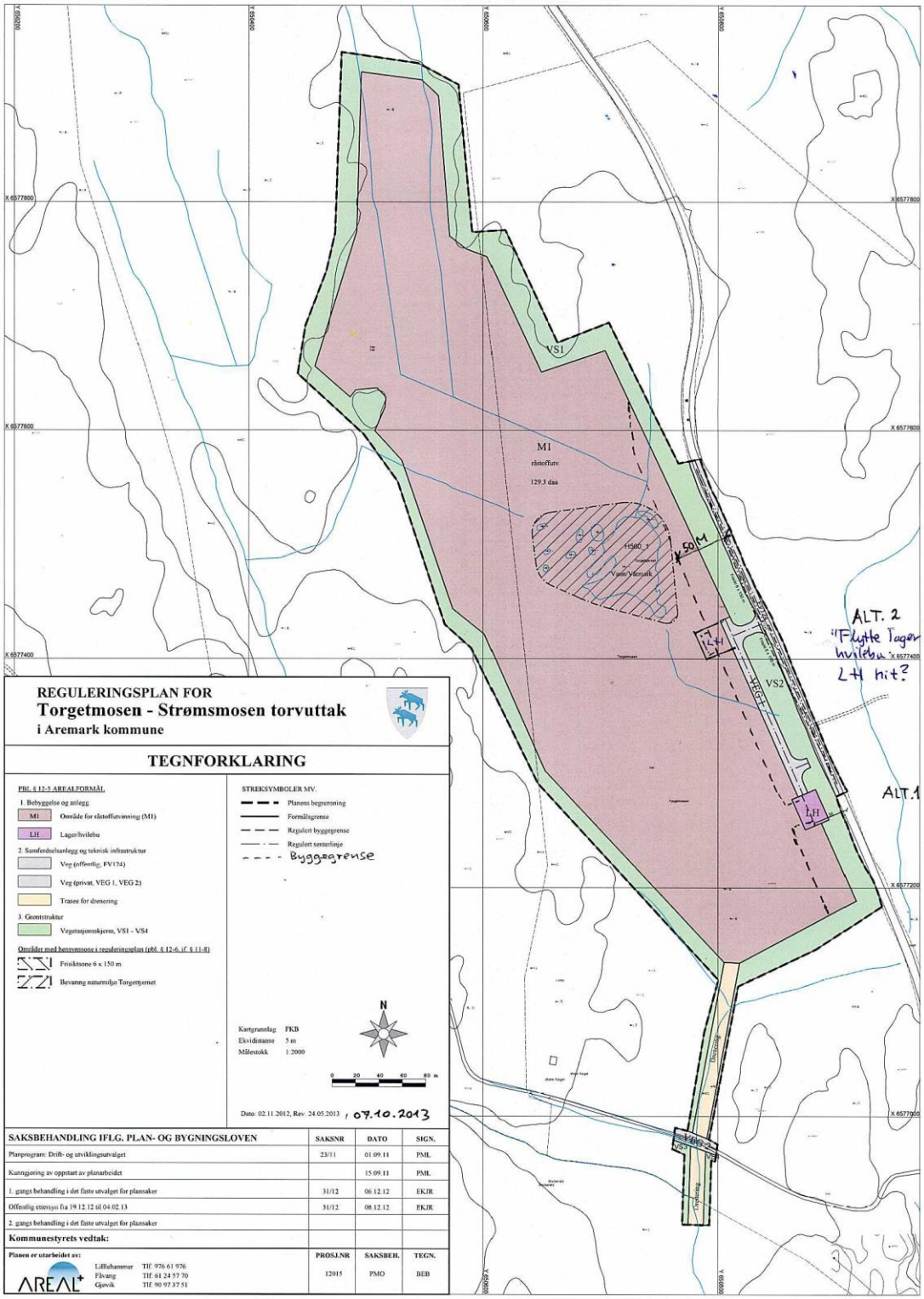

Fig. 2. Utkast til reguleringsplan for Torgetmosen.

3 METODE

Metodikken for kartleggingen bygger hovedsakelig på følgende håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning:

- Viltkartlegging: DN-håndbok 11-1996, revidert internettversjon 2000 (Direktoratet for naturforvaltning 1996)
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave 2006, revidert 2007: 1-258 + vedlegg.

Andre viktige kilder som kartleggingen bygger på er "Norsk Rødliste 2010" (Kålås m.fl. (red.) 2010) og rapporten "Truete vegetasjonstyper i Norge" (Fremstad & Moen (red.) 2001).
Innsamlingen av opplysninger om biologisk mangfold har foregått ved:

- Feltarbeid
- Litteraturgjennomgang
- Søk i offentlige databaser (Naturbase, Artskart mfl.)
- Studier av kart (N5/N50) og flyfoto
- Kontakt med fagfolk og enkeltpersoner med naturfaglig kunnskap om området

3.1 Registreringer

Kartleggingen av planområdet samt sannsynlig influensområde, ble i hovedsak basert på feltregistreringer da det fantes lite kjent kunnskap om området i de nevnte kilder.

Eksisterende informasjon

De viktigste kilder for kunnskap om naturkvaliteter i et planområde er å finne i DN´s Naturbase (Direktoratet for naturforvaltning 2013) samt i Artsdatabankens nettjeneste Artskart (Artsdatabanken 2013).

Wergeland Krog Naturkart gjennomførte i perioden 1997-1998 en kartlegging av vilt og viltområder i Aremark kommune (Wergeland Krog 1998). Dette arbeidet var en gjennomgang av eksisterende kunnskap om vilt og viltområdene i kommunen. Naturtypekartleggingen av kommunen ble gjennomført av Fylkesmannen i Østfold og rapporten ble ferdig 2007 (Martinsen 2007).

Feltregistreringer

Eget feltarbeid ble gjennomført den 16. oktober 2013. Været ved kartleggingen var overskyet oppholdsvær.

4 BESKRIVELSE AV PLANOMRÅDET

Torgetmosen har et areal på ca. 170 daa og er en jordvannspåvirket fattigmyr typisk for myrer i grunnfjellsområder og er en representant for den absolutt vanligste myrtypen i Østfold. Myra drenerer til Aremarksjøen som ligger i Haldensvassdraget som er et vernet vassdrag. Utløpsbekken renner først gjennom ei stor og dyp grøft før den går i rør under veien inn til Østre og Vestre Torget og fortsetter i rør ca. 50 m under dyrket mark til røret munner ut i skogkanten. Resten av bekkeløpet går åpent i skogsterreng, med unntak for der den krysses av Fv 861 som går langs vestsiden av sjøen, til bekken munner ut i Nesbukta i Aremarksjøen (figur 3).

Fig. 3. Utløpsbekken fra myra renner ut i Nesbukta nord i Aremarksjøen.

Geologien i området er en del av det østnorske grunnfjellsområdet med diorittisk til granittisk gneis,

migmatitt som dominerende bergart (figur 4).

Med unntak for områdene omkring Torgettjernet er hele myra drenert ut tidligere og det er tidligere tatt ut torv i fire lange striper på den søndre halvdelen av myra. Stripene med torvtekt er mellom 10 og 16 m brede. Stripene mellom torvtektene har vært bevokst med skrinn furu og bjørkeskog. Denne er nå hogd ned, trolig til energivirke.

Den nordlige halvdelen av myra er gjennomgrøftet og vannet fra grøftene renner ut i to samlegrøfter. Hoved-samlegrøfta renner langs østsiden av myra og langs veien. Ei mindre grøft går langs deler av vestsiden av myr. I sørenden av myra er det ei stor og dyp samlegrøft som renner sammen med grøfta fra vestsiden og vinkler sørover i myra sørvestre hjørne. Deretter renner bekken åpen til den går i rør under veien inn til Østre og Vestre Torget. Den eneste gjenværende intakte delen av myra er Torgettjernet.

Av tekniske installasjoner er det bare et jakttårn av tre som står på den nordre halvdelen av myra.

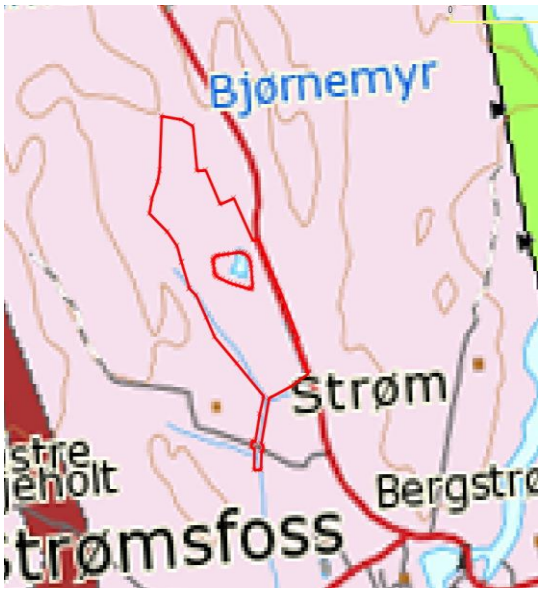

Fig. 4. Geologisk kart over området viser at hele planområdet består av harde bergarter som diorittisk til granittisk gneis, migmatitt (rosa farge). Planområdet er vist midt på kartet med tynn rød strek Kilde: www.ngu.no

5 NATURFAGLIGE REGISTRERINGER

5.1 Kjente registreringer

I forbindelse med en kartlegging av myrer i fylket, som ble utført av Rune Halvorsen, ble det registrert 35 karplantearter på Torgetmosen. Dette var imidlertid bare vanlige arter og bekrefter at myra ikke har spesiell betydning for sjeldne eller krevende arter. Utover den nevnte karplantelista foreligger det i Artskart to tilfeldige fugleobservasjoner fra nyere tid. Det eksisterer derfor som nevnt ingen informasjon i Naturbasen og i Artskart som har betydning for dette prosjektet.

5.2 Feltarbeid og nye registreringer

Hele myra samt utløpsbekken ned til veien inn til Østre og Vestre Torget ble befart i løpet av én dag i felt (16.oktober 2013). Befaringen bekreftet at hele myra var påvirket av grøfting eller torvtekt. Vegetasjonen på myra er typisk for fattigmyrer på Østlandet. Dominerende arter er torvmoser, røsslyng, reinlavarter (kvitkrull, lys reinlav, grå reinlav, svartfotreinlav), klokkelyng, torvmyrull, bjørneskjegg, pors og småfuru. Myra var i år sterkt preget av den voldsomme isbrannen i 2013 og nærmest all røsslyngen på myra var død ved befaringen (figur 5).

Fig. 5. Typisk fattig vegetasjon på Torgetmosen. Merk at omtrent all røsslyngen var drept av isbrann i år. Foto: Ola Wergeland Krog

Nordenden av myra er delvis tilvokst med furuskog og her har det også blitt foretatt noe ungskogspleie (tynning). De fire stripene med torvtekt i den sørlige halvdelen av myra er vannmettede med en veksling mellom torvmosetuer og vegetasjonsløse flekker med dy (flarker) (figur 6).

Den eneste delen av myra som ikke var synlig påvirket av grøfting eller torvtekt var Torgettjernet og blautmyra omkring tjernet, hvor det er flere små vannspeil. Naturtypelokaliteten er på ca. 9,8 daa hvorav selve tjernet utgjør ca 1,5 daa. Naturtypen er beskrevet nedenfor og beskrivelsen følger retningslinjene gitt av Direktoratet for naturforvaltning i 2012-13.

Fig. 6. Gammel torvtekt under gjengroing i søndre del av myra. Foto: Ola Wergeland Krog

5.3 Naturtyper

1. Torgettjernet

Naturtype	Utforming	Kode	Areal	Verdi
Naturlig fisketomme innsjøer og tjern	Lite myrtjern og myrpytt	E1002	9,8 daa	Lokal verdi (C)

Innledning
Registreringen ble gjennomført i forbindelse med en reguleringsplan for Torgetmosen i i Aremark kommune. Feltregistreringen og rapporteringen ble gjennomført av Ola Wergeland Krog i firmaet Wergeland Krog Naturkart. Tidspunktet for registreringen var ikke ideelt (16.10.2013) og det er spesielt et potensiale for rødlistede øyenstikkere som ikke er undersøkt.

Beliggenhet og naturgrunnlag
Naturlig fisketomt tjern beliggende midt på Torgetmosen nordvest for Strømsfoss i Aremark kommune. Geologien i området består av harde bergarter som diorittisk til granittisk gneis, migmatitt.

Fig. 6 Torgettjernet er registrert som naturtype med lokal verdi C.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper
Forekomst av naturtypen Naturlig fisketomme innsjøer og tjern med utformingen Lite myrtjern og myrpytt. Lokaliteten består av et myrtjern som høyst sannsynlig er fisketomt. Omkring tjernet er det partier med svært våt myr med flere mindre myrpytter. Selve tjernet er ca. 1,5 daa mens hele lokaliteten er på 9,8 daa.

Vegetasjonen omkring tjernet er hovedsakelig ombrotrof mykmatte/løsbunnmyr med innslag av

intermediær mykmatte/løsbunnmyr, noe bla. forekomsten av brunmyrak indikerer. I selve tjernet vokser det gul nøkkerose og tjernet er omgitt av torvmoser, dystarr, myrhatt, pors, hvitmyrak, flaskestarr, rundsoldogg, mfl.

Artsmangfold
Hverken ved befaringen eller myrkartleggingen fra 1976 ble det registrert sjeldne eller rødlistede arter i tjernet eller i områdene omkring. Som en kuriositet er det gjort et funn av subfossil vann-nøtt *Trapa natans* (Marker 1976), en art som vokste her i varmetida og som døde ut i Norden så sent som i 1916 (Geir Hardeng pers.medd.).

Potensialet for funn av sjeldne og rødlistede arter ligger først og fremst innenfor artsgruppen øyenstikkere samt i noen grad liten salamander. Dette er ikke undersøkt og det avhenger dessuten i stor grad av om det er fisk i tjernet, noe som ikke sannsynlig men heller ikke sikkert.

Bruk, tilstand og påvirkning
Hele myra omkring tjernet er grøftet ut og den søndre delen av myra er dessuten kraftig påvirket av torvtekt. Selve tjernet virker imidlertid lite berørt av grøftingstiltakene og tjernet er omgitt av skikkelig blautmyr med mange små myrpytter. Innenfor avgrensningen av naturtypen er det ikke spor av grøfter.

Skjøtsel og hensyn
I forbindelse med den planlagte torvtekten bør sakkyndige konsulteres slik at eventuelle grøftingstiltak ikke fører til vannstandssenkning i tjernet.

Verdibegrunnelse
Myrtjernet er intakt og grøftene i myra omkring ser ikke ut til å ha påvirket tjernet negativt. Ingen spesielle arter påvist og det er ikke bevist at tjernet er fisketomt. Vurderes derfor til lokal verdi C.

Fig. 7 Torgettjernet er omgitt av blautmyr med mange myrpytter. Foto: Ola Wergeland Krog

6 VURDERING AV TILTAKET

Torgetmosens søndre del preges av tidligere torvtekt og hele den nordre delen av myra er også grøftet ut. Torgettjernet er imidlertid intakt og ser ikke ut til å være påvirket av grøftingstiltakene på myra omkring. Grøfting og uttak av torv er planlagt på hele myra med unntak for tjernet. Torvtekt på myra vil føre til en kraftig reduksjon i biodiversiteten da nesten alt av dyre- og planteliv forsvinner. Det har imidlertid ikke blitt påvist noen sårbare arter på myra. Feltkartleggingen ble gjort etter vekstsesongen men sannsynligheten for at det skal finnes sjeldne eller rødlistede arter her, som myra har betydning for, er liten. Potensialet for rødlistede eller sjeldne arter finnes først og fremst i tjernet og i myrpyttene omkring og i svært liten grad på den grøftede myra. Det er dessuten mye myr i området mellom fylkesveien og Kilesjøen i vest (figur 8), noe som også vil redusere en eventuell negativ virkning for arter som bare benytter myrer periodisk, f.eks. skogshøns behov for torvmyrull i eggproduksjonsperioden.

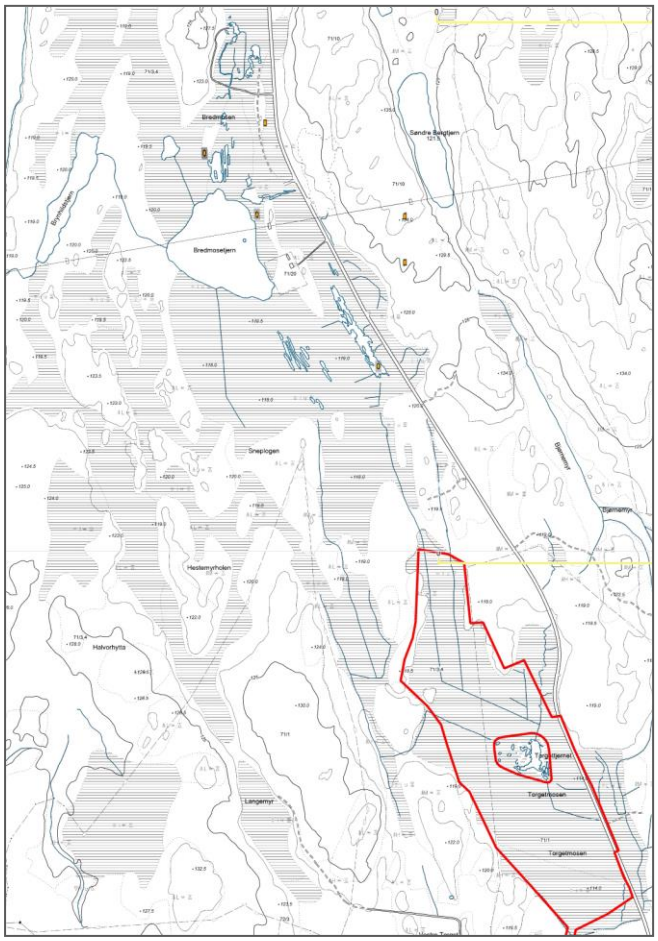

Fig. 8 Torgetmosen er en del av et større område hvor det er store arealer med myr. På kartet er myr markert med vannrett skravur. Torgetmosen er vist med rød strek.

Den verste konsekvensen av for miljøet av torvtektprosjekt er økt utslipp av organisk materiale og næring til vassdraget nedenfor (Kløve 1998). Økt næringsinnhold i utløpsbekken og i Nesbukta kan medføre negative konsekvenser for dyre- og plantelivet. Det er generelt sett vanskelig å påvise biologiske endringer i vassdrag som følge av torvtekt i nedslagsfeltet (Kløve 1998), men det er sannsynlig at den lille utløpsbekken vil bli relativt mye påvirket. Myra allerede er grøftet ut og det allerede er tatt ut torv så er det sannsynlig at eventuelle arter som er sårbare for økt utslipp av organisk materiale og næring, allerede vil være kraftig påvirket. Moderne metoder for torvuttak med dypere grøftere mm. vil imidlertid kunne medføre vesentlig økt påvirkning både på utløpsbekken og i Nesbukta i Aremarksjøen, samt en økning i den samlede belastning i Haldensvassdraget, som allerede er relativt kraftig belastet med avrenning fra jord- og skogbruk fra før.

Andre miljøproblemer; myrer binder CO_2 meget effektivt og torvtekt vil medføre produksjon av store mengder av klimagassene CO_2, CH_4 og N_2O.

Konklusjon: Dersom Torgettjernet bevares så vurderes tiltakets konsekvens i henhold til håndbok for konsekvensanalyser (Håndbok-140) som følger: Det berørte området og artene er vanlig forekommende og uten sannsynlig verneverdi, området vurderes derfor til «Liten verdi». Omfanget av tiltaket vurderes til «Middels negativ omfang» da tiltaket kan ha være en trussel mot verneverdier (tjernet samt vannkvalitet i utløpsbekk og Nesbukta). Samlet konsekvens av tiltaket vurderes til «Liten negativ konsekvens».

7 AVBØTENDE TILTAK

Tiltak for å ivareta Tortgettjernet som naturtype bør settes i verk, fortrinnsvis i samarbeide med fagekspertise på området.
Det er stor fare for at tiltaket vil medføre en kraftig økning i avrenning av organisk materiale og næringsstoffer fra området. Det bør derfor utarbeides en plan for hvordan dette kan unngås da det er kjent at tradisjonelle fangdammer ikke fungerer som ønsket ved torvtekt-prosjekter. Metoder for å redusere miljømessige konsekvenser av grøfting og torvdrift er f.eks. beskrevet i en Jordforsk-rapport som i sin tid ble laget på oppdrag for Tjerbo Torvfabrikk AS og Degernes Torvstrøfabrikk (Kløve 1998).
Det bør utarbeides en etterbruksplan for tiltaket som har som målsetning å tilbakeføre området til våtmark og på sikt til myr. Dette av hensyn til både dyre- og plantelivet samt at ny torvdannelse igjen vil bidra til binding og langtidslagring av CO_2.

8 REFERANSER

8.1 Litteratur

Artsdatabanken 2013. *Artskart*. http://artskart.artsdatabanken.no/

Direktoratet for naturforvaltning, 1996. Viltkartlegging. *DN-håndbok 11* (revidert internettversjon i 2000). 1-60 + 4 vedlegg.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok* 13, 2. utgave 2007: 1-258 + vedlegg.

Direktoratet for naturforvaltning 2013. Naturbasen. Direktoratet for naturforvaltning. Database for arter og naturtyper. http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase

Håndbok 140. Konsekvensanalyser. Del II a. 1995. Metodikk for vurdering av ikke-prissatte konsekvenser. Vegvesenets håndbokserie Nr. 140, 3. opplag. 132s.

Kløve, B. 1998. Plan for miljørettet veksttorvproduksjon og naturgjenoppretting av arealer etter bruk. Konsekvenser av torvuttak, rensetiltak og gjenoppretting. Jordforsk Rapport nr. 109/98. 30s. + 8 vedlegg.

Kålås, J. A., Viken, Å., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norway.

Marker, E. 1976. Landsoversikten for verneverdige områder og forekomster 1973-76. Grunnlagsmateriale som foreligger hos Geir Hardeng, Fylkesmannen i Østfold.

Martinsen, O. 2007. Naturtypekartlegging i Aremark kommune. *Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavd.,rapport nr.*4:1-58.

Wergeland Krog, O.M. 1998. Viltet i Aremark. Kartlegging av viktige viltområder. Forvaltningsplan for viltressursene. Aremark kommune og Fylkesmannen i Østfold – rapport. 88s. + vedl.

DRIFTSPLAN FOR ETAPPEVIS UTTAK

OG TILBAKEFØRING TIL LNF-SKOGBRUK

Etappe:

I Vannprøver, drenering og anlegg av fangdammer
II Hovedgrøft i øst
III Dreneringsgrøfter / uttak i søndre del
IV Anlegg av avkjørsel, adkomstsveg og lager/hvilebu
V Dreneringsgrøfter / uttak i nord
VI Restaurering og tilbakeføring av tjernet
VII Avslutning av tiltaket, tilbakeføring til LNF-skogbruk

VEDLEGG TIL

REGULERINGSPLAN FOR
Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak
i Aremark kommune

TEGNFORKLARING

PBL § 12-5 AREALFORMÅL

1. Bebyggelse og anlegg
- M1 Område for råstoffutvinning (M1)
- LH Lager/hvilebu
- FD Fangdam

2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
- Veg (offentlig, FV124)
- Veg (privat, VEG 1, VEG 2)
- Trasee for drenering

3. Grøntstruktur
- VS Vegetasjonsskjerm, VS1 - VS4

Områder med hensynssone i reguleringsplan (pbl. § 12-6, jf. § 11-8)
- H140 Frisiktsone 4 x 150 m
- H560 Bevaring naturmiljø Torgettjernet

STREKSYMBOLER MV.
- Planens begrensning
- Formålsgrense
- Regulert byggegrense
- Regulert senterlinje
- Frisiktlinje 4 x 150 m

I - VII ETAPPER

Kartgrunnlag FKB
Ekvidistanse 5 m
Målestokk 1:2000

N

0 20 40 60 80 m

Dato: 02.11.12, Rev: 24.05.13, 07.10.13, 02.01.14, 06.01.14

SAKSBEHANDLING IFLG. PLAN- OG BYGNINGSLOVEN	SAKSNR	DATO	SIGN.
Planprogram: Drift- og utviklingsutvalget	23/11	01.09.11	PML
Kunngjøring av oppstart av planarbeidet		15.09.11	PML
1. gangs behandling i det faste utvalget for plansaker	31/12	06.12.12	EKJR
Offentlig ettersyn fra 19.12.12 til 04.02.13	31/12	06.12.12	EKJR
2. gangs behandling i det faste utvalget for plansaker			
Kommunestyrets vedtak:			

Planen er utarbeidet av:	PROSJ.NR	SAKSBEH.	TEGN.
AREAL+ Lilllehammer Tlf: 976 61 976, Fåvang Tlf: 61 24 57 70, Gjøvik Tlf: 90 97 37 51	12015	PMO	BEB

Østfold *fylkeskommune*

AREMARK KOMMUNE
Dok VPMT EKR
05 FEB 2013
Arkiv L/2
Saksnr 11/261 24
Kopi STK

Aremark kommune
Rådhuset
1798 AREMARK

Vår ref.: 2012/9615 - 7318/2013 **Deres ref.: 11/261** **Dato: 03.02.2013**

Aremark kommune. Detaljreguleringsplan for Torgetmosen - Strømsmosen - torvuttak

Vi viser til oversendelse datert 19.12.2012. Vi har tidligere gitt innspill til planarbeidet i forbindelse med varsel om oppstart ved brev herfra den 25.10.2011.

Planen er ikke i samsvar med kommuneplanens arealdel, og vi savner en overordnet vurdering og mer presis begrunnelse for hvorfor det aktuelle området er valgt som uttaksområde.

Vi har ellers disse merknadene til planen:

- Planen reiser flere spørsmål, som burde vært bedre belyst i plandokumentene. Planbeskrivelsen gir for få avklaringer i forhold til disse spørsmålene.
- Planen mangler vurderinger etter naturmangfoldloven, jfr. vårt tidligere innspill
- Etappevis framdrift i uttaket med tilhørende fortløpende etablering av etterbruk bør fastlegges i reguleringsplanen, jfr. vårt tidligere innspill
- Vi stiller fortsatt spørsmål ved om det er realistisk å bevare tjernet når terrenget rundt senkes 3,5 – 4m, jfr. vårt tidligere innspill.
- For støyproblematikken må det henvises til retningslinje T-1442/2012. Det er uklart hva det siktes til med begrepet «vedkommende myndighet» i reguleringsbestemmelsenes § 1a) 5.
- Reguleringsbestemmelsenes § 5) 1 omhandler utbyggingsavtaler. Vi gjør oppmerksom på at det ikke er anledning til å stille krav om utbyggingsavtaler i reguleringsplan, jfr. bl.a. rundskriv H-5/02, og Kommunal- og regionaldepartementets brev til Nøtterøy kommune datert 07.okt.2010.
- Avslutningsvis er det i de foreslåtte reguleringsbestemmelsene tatt inn et avsnitt kalt «Retningslinjer». Vi minner om at reguleringsbestemmelsene er *bestemmelser*, og at det ikke kan tas inn «retningslinjer» her.
- Saken er forelagt Fylkeskonservatoren, som uttaler at kulturminneinteressene i planen er ivaretatt.

Samfunnsplanavdelingen, Plan- og miljøseksjonen
Postadresse: Postboks 220, 1702 Sarpsborg
Kontoradresse: Oscar Pedersensvei 39, Sarpsborg
Telefon: 69 11 70 00 Telefaks: 69 11 70 70

E-post: sentralpost@ostfoldfk.no
Internett: http://www.ostfoldfk.no/
Org.nr.: 974 544 407

Oppsummering/konklusjon
Planen er etter vår oppfatning mangelfull på flere punkter. Våre innspill i forbindelse med varsel om oppstart er ikke fulgt opp på en tilfredsstillende måte i planarbeidet. Vi anbefaler at kommunen følger opp merknadene foran i det videre arbeidet med planen. Vi vil imidlertid ikke motsette oss at planen egengodkjennes.

Med hilsen

Dokumentet er elektronisk godkjent av
Knut Halvard Ramtvedt
kst. fylkesplansjef

Magnar Tveit

Kopi til:

Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Statens vegvesen Region øst	Postboks 1010	2605	LILLEHAMMER

Fylkesmannen i Østfold

Aremark kommune

Rådhuset
1798 AREMARK

AREMARK KOMMUNE
Dist VPMT EKR
05 FEB 2013
Ark.kode F L12
Ark.kode S
Saksnr. 11/261 Dok.nr. 25
Kopi STK

Miljøvernavdelingen
Deres ref.: 11/261
Vår ref.: 2011/6801 421.4 CHJ
Vår dato: 01.02.2013

Aremark kommune - foreslått detaljregulering for Torgetmosen/Strømsmosen torvuttak
Høring/offentlig ettersyn
-faglig råd

Vi viser til deres brev 19.12.12 vedrørende utlegging av detaljregulering for Torgetmosen/Strømsmosen torvuttak til offentlig ettersyn.

Detaljreguleringen dekker et område på 180 dekar, med et uttaksområde på 129 dekar. Planen legger til rette for uttak av torv. Uttaket planlegges inntil 4 meter under dagens torvnivå.

I forbindelse med varslet oppstart av arbeid med detaljregulering hadde vi innspill til saken i vårt brev datert 28.10.11.

Vår primære oppgave i denne sammenheng er å se til at den nasjonale areal- og miljøpolitikken gjøres kjent og blir ivaretatt i den lokale planleggingen.

Vurdering
Vi vil innledningsvis påpeke at det er forskrift om konsekvensutredninger som definerer hvilke planer som har vesentlig virkninger for miljø og samfunn og dermed skal ha planprogram og konsekvensutredning. Planprogrammet har liten verdi når det ikke skal utarbeides konsekvensutredning, særlig når det fastsettes samtidig som detaljreguleringen legges ut til offentlig ettersyn. Et eventuelt krav til konsekvensutredning må avklares tidligst mulig, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 5.

Uavhengig av kravet til konsekvensutredning er det i ny plan- og bygningslov et tydeligere krav til vurderinger og beskrivelser av virkninger for miljø og samfunn. At detaljreguleringen er i strid med kommuneplanens arealdel forsterker dette kravet. Dette må også ses i sammenheng med naturmangfoldloven §§ 8-12.

Vi er opptatt av at det planlegges for en bærekraftig utvikling, basert på en kunnskapsbasert forvaltning. De vurderingene som gjøres må fremgå av dokumentene. I forbindelse med varslet oppstart av arbeid med denne detaljreguleringen ba vi blant annet om at det ble redegjort for alternative områder for torvuttak. Dette fordi foreslått detaljregulering er i strid med kommuneplanens arealdel. Vi ba også om at eksisterende informasjon om naturverdiene

også usikre på hva slags undersøkelser som er gjort for å konkludere med at det ikke vil være noen flomfare i bekken, da dette ikke fremkommer av plandokumentene.

Det er laget noen bestemmelser om støy. Vi er imidlertid usikre på hvor stor støyproblematikk det er ved torvuttak. Dersom det er et reelt problem burde det vært utarbeidet støysonekart, jf. T-1442/2012 *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging.*

Foreslåtte reguleringsbestemmelser har flere uklarheter og synes til dels misvisende/villedende. I bestemmelsene om støv og støy henvises det til grenser fastsatt av vedkommende myndighet. Vi er ikke kjent med at det finnes regler i annet lovverk som fastsetter grenser for dette. Det gis inntrykk i bestemmelsen av at dette håndteres av andre myndigheter, men dette må altså sikres i reguleringsbestemmelsene. Det er videre uklart om det menes i bestemmelse 1 a) 5. at støynivået i for eksempel arealet avsatt til vegetasjonsskjerm skal ligge under L_{den} 50 dBA. Det er også uklart hvilke regler fra SFT som arbeidstida skal tilpasses etter. Vi vil videre påpeke at SFT endret navn til Klima- og forurensningsdirektoratet (KLIF) i 2010.

Det er også uklart hva som menes i rekkefølgebestemmelse 5) 1.; "... *For forhold vedrørende eventuell påvirkning av vassdraget vises det til vernebestemmelsene i Haldenvassdraget.*" Vi mener forurensningsfaren må kartlegges og nødvendige avbøtende tiltak må beskrives og sikres i reguleringsplanen.

Konklusjon

Vi anbefaler at detaljreguleringen utsettes til en bredere kommuneplanprosess for en mer helhetlig forvaltning av myrområdene. Vi fremmer imidlertid ikke innsigelse til planen, da vi mener den ikke er i konflikt med nasjonale eller vesentlige regionale interesser. Vi vil imidlertid **sterkt anbefale** at det arbeides videre med planen for å få et bedre beslutningsgrunnlag og en bedre reguleringsplan.

Vi vil spesielt anbefale at;

- Det beskrives andre myrområder det kan være ønskelig å ta ut, og at det gjøres en sammenligning av denne myra og de andre.
- Det gjøres bunndyrundersøkelser i bekken nedstrøms myra, som senere følges opp med en ny undersøkelse en tid etter eventuell iverksatt drift.
- Det gjøres vurderinger i samsvar med naturmangfoldloven §§ 8-12. Kunnskapen om naturmangfoldet må tydeliggjøres, mangel på kunnskap må håndteres med føre-var-prinsippet, den samlede belastningen på disse myrene må vurderes og det må stilles krav til miljøforsvarlig teknikker og driftmetoder.
- Planbeskrivelsen oppdateres med den informasjonen vi har gjengitt om myra, fra *Myrvegetasjon i Indre Østfold* og verneplan for myr.
- Det må redegjøres for støyforholdene ved torvuttaket.
- Reguleringsbestemmelsene må gjennomgås og forbedres.

Vi ber om å få oversendt eventuelle vedtak og reviderte plandokumenter.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent av

Geir Gartmann e.f.
seniorrådgiver

Carl Henrik Jensen
rådgiver

Statens vegvesen

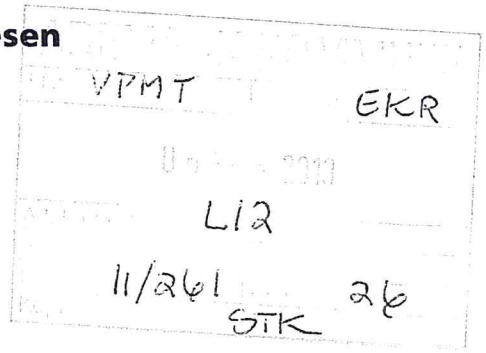

Aremark kommune
virksomhet plan miljø og teknikk
1798 AREMARK

Behandlende enhet:	Saksbehandler/innvalgsnr:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato:
Region øst	Beate Ertresvåg Myklevoll - 69243734	2011/144824-011	11/261	04.02.2013

Offentlig ettersyn av forslag til detaljreguleringsplan for Torgetmosen / Strømsmosen torvuttak - Uttalelse

Vi har mottatt forslag til reguleringsplan for Torgetmosen/Strømsmosen torvuttak i brev fra kommunen 19. desember 2012. Vi uttalte oss til varsel om oppstart av planarbeidet i brev datert 7. oktober 2011. Vi gav også tillatelse til å etablere en midlertidig driftsavkjørsel i vårt brev 9. mars 2012, for å ta ut skog. Den midlertidige avkjørselen skal etableres der den permanente avkjørselen for torvuttaket skal ligge.

Vi gav flere innspill da planarbeidet ble satt i gang. I planbeskrivelsen under kapittel 8.1 står det at Statens vegvesen kom med merknader *om bl.a at torvuttaket må basere seg på en avkjørsel.* Det står videre at *det er tatt hensyn til disse merknadene i revidert planprogram.* Reguleringsplanforslaget vi har mottatt viser en avkjørsel til området med inntegnet frisiktsoner på 4 x 150 meter. De andre innspillene vi hadde til oppstart av planarbeidet er verken kommentert i planbeskrivelsen eller tatt med i bestemmelser og tegnet inn på plankart.

Det er ikke tatt inn bestemmelse om at Statens vegvesen skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylkesvegen. Vi har innsigelse til dette. Vi frafaller innsigelsen dersom reguleringsbestemmelsene blir endret i henhold til vårt innspill.

Som faglig råd mener vi at:

- det må gjøres rede for hvor mye trafikk tiltaket vil skape, og hva dette vil få å si for trafikkavvikling på fylkesvegen og på aktuelle transportruter.
- det må tas med en bestemmelse om at det innenfor sikttrekantene ikke skal være sikthinder høyere enn 0,5 meter over vegenes plan.
- et eventuelt ønske om byggegrenseavstand nærmere enn 50 meter må begrunnes i planbeskrivelsen. Byggegrensen må tegnes inn på plankartet. Lager/hvilebod er et byggverk som ikke skal plasseres innenfor byggegrensen.

Postadresse
Statens vegvesen
Region øst
Postboks 1010
2605 Lillehammer

Telefon: 02030
Telefaks: 61 25 74 80
firmapost-ost@vegvesen.no

Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Værftsgate 7
1511 MOSS

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50

Statens vegvesen

AREMARK KOMMUNE
Etat VPMT | Saksbeh. LHB
24 OKT 2013
Ark.kode P L12
Ark.kode S
Sak.nr. 11/261 | Dok.nr. 30
Kopi

Aremark kommune
1798 AREMARK

Behandlende enhet:	Saksbehandler/innvalgsnr:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato:
Region øst	Beate Ertresvåg Myklevoll - 69243734	2011/144824-015	11/261	23.10.2013

Innsigelse trekkes - Reguleringsplan for Torgetmosen - Strømsmosen torvuttak i Aremark kommune

Vi viser til e-post 1. oktober 2013 fra planlegger Lisbeth Bakli der vi blir bedt om å trekke innsigelsen til reguleringsplanen for Torgetmosen – Strømsmosen torvuttak.

Statens vegvesen hadde innsigelse til reguleringsplanen ved offentlig ettersyn på grunn av manglende bestemmelse om at vi skal godkjenne byggeplan for tiltak som berører fylkesvegen. Nå er det tatt inn bestemmelse om dette i reguleringsplanen.

Vi trekker innsigelsen og kommunen kan egengodkjenne planen for vår del. Vi ber om å få tilsendt vedtatt reguleringsplan.

Seksjon for plan og trafikk
Med hilsen

Beate Ertresvåg Myklevoll
Beate Ertresvåg Myklevoll
overingeniør

Kopi: Østfold fylkeskommune
Fylkesmannen i Østfold

Postadresse
Statens vegvesen
Region øst
Postboks 1010
2605 Lillehammer

Telefon: 02030
Telefaks: 61 25 74 80
firmapost-ost@vegvesen.no

Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Værftsgate 7
1511 MOSS

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52